



PRZEDSIĘBIORSTWO USŁUG GEOLOGICZNYCH

“KIELKART”

25-113 Kielce ul. Starowapiennikowa 6



PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA dla gminy Masłów



maj 2004 r.

Zespół autorski:

dr Bronisław Kwapisz – koordynator

inż. Antonina Gad

inż. Kazimiera Cichecka

Adam Gajos

Spis treści

1. Opis aktualnego stanu środowiska.....	str. 7
1.1. Położenie geograficzne i administracyjne.....	str. 7
1.2. Sytuacja demograficzna.....	str. 7
1.3. Sytuacja gospodarcza.....	str. 8
1.4. Warunki glebowe i hydrologiczne.....	str. 9
1.5. Warunki geologiczne i hydrogeologiczne.....	str.10
1.6. Przyroda.....	str.12
1.7. Zestawienie celów i priorytetów ekologicznych gminy Masłów.....	str.13
2. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody.....	str.15
2.1. Bioróżnorodność.....	str.15
2.2. Ochrona i racjonalne wykorzystanie złóż kopalin i surowców.....	str.18
2.3. Wzrost atrakcyjności społeczno – gospodarczej.....	str.19
2.4. Turystyka i agroturystyka.....	str.21
3. Utrzymanie stanu czystości powietrza i ochrona przed hałasem.....	str.23
3.1. Identyfikacja źródeł emisji substancji do powietrza.....	str.23
3.2. Działania w celu dotrzymania standardów jakości powietrza.....	str.26
3.2.1.Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza spowodowanych środkami transportu.....	str.27
3.2.2.Ograniczenie emisji z lokalnych kotłowni i indywidualnych palenisk domowych	str.28
3.3. Alternatywne źródła energii	str.28
3.4. Identyfikacja zanieczyszczeń spowodowanych środkami transportu.....	str.30
3.5. Wyznaczenie obszarów zagrożonych hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym.....	str.31
4. Gospodarka odpadami.....	str.32
5. Gospodarka wodno – ściekowa.....	str.34
5. 1.Diagnoza stanu w zakresie zwodociągowania i skanalizowania gminy Masłów.....	str.35
5. 2. Działania niezbędne do zmniejszenia zróżnicowania pomiędzy stopniem	

zwodociągowania a skanalizowania.....	
str.35	
5. 3. Jakość wody pitnej i ochrona źródeł zaopatrzenia ludności w wodę...	str.36
5.3.1.Działania na rzecz ochrony wód powierzchniowych i podziemnych	str.37
5.4. Określenie potrzeb w zakresie budowy wodociągów, kanalizacji i systemu oczyszczania ścieków.....	str.38
6. Mała retencja.....	str.40
6.1. Stan istniejący.....	str.40
7. Ochrona przed powodzią.....	str.40
7. 1.Wskazanie terenów zagrożonych powodzią.....	
str.40	
7. 2.Niezbędne działania dla ochrony przeciwpowodziowej.....	
str.41	
8. Lesistość.....	str.42
8. 1. Charakterystyka stanu istniejącego.....	
str.42	
8. 2. Wskazanie terenów pod zalesienie.....	
str.44	
9. Rekultywacja terenów zdegradowanych.....	str.44
9. 1.Wskazanie miejsc zdegradowanych.....	
str.44	
9. 2. Kierunki działań w zakresie rekultywacji i zagospodarowania terenów zniszczonych.....	
str.45	
10. Sposoby finansowania realizacji zamierzonych celów programu ochrony środowiska.....	str.62
11. Wdrażanie i monitoring programu.....	str.79
12. Literatura i wykorzystane materiały.....	str.84

WPROWADZENIE

Podstawa prawna

Podstawą prawną opracowania programu jest Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001 r. nr 62, poz. 627) z późniejszymi zmianami.

Ustawa Prawo ochrony środowiska zobowiązuje władze gminne do sporządzenia programów ochrony środowiska uwzględniając cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań ekologicznych, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe. Dokument ten ma nawiązywać, z mocy ustawy, do dokumentów wyższego rzędu, w szczególności: polityki ekologicznej kraju i programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego i powiatu kieleckiego.

Program ochrony środowiska ma stanowić dokument dla samorządu lokalnego w zakresie ochrony środowiska, określający cele i zadania wyznaczone do realizacji w odpowiednich horyzontach czasowych, nawiązujących do kierunków przyjętych na poziomie państwa, województwa, powiatu.

Podstawową rolę w procesie definiowania polityki ekologicznej określają zapisy prawne:

1. Ustawa z 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (z późniejszymi zmianami). Jest ona podstawowym aktem prawnym w dziedzinie ochrony środowiska i pełni funkcję ustawy ramowej dla całego ustawodawstwa z tego zakresu. Art. 17 i 18 nakłada na zarząd gminy, obowiązek sporządzenia programu ochrony środowiska, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, przy czym projekt programu gminnego winien być zaopiniowany przez zarząd powiatu.

2. II Polityka Ekologiczna Państwa, z 2001 r.. Dokument ten ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji zadań ochrony środowiska na obszarze całej Polski. Określa też, na podstawie aktualnego stanu środowiska: cele, priorytety i działania proekologiczne wraz ze środkami niezbędnymi do ich osiągnięcia. Polityka ekologiczna powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania celów gospodarczo – społecznych z celami ochrony środowiska.
3. Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002 – 2010. Jest dokumentem o charakterze operacyjnym, stanowiącym instrument wdrożenia „II Polityki Ekologicznej Państwa”. Zawiera harmonogram zadań wynikających z tej polityki oraz wskazówki i wytyczne do uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych. Precyzuje sposoby osiągania celów zawartych w „II Polityce Ekologicznej Państwa” w formie pakietów działań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych na lata 2002 – 2010. Dla każdego pakietu zadań określa jego nazwę, ustanawia jednostkę odpowiedzialną i jednostki współpracujące. Podaje również termin realizacji oraz niezbędne nakłady finansowe.
4. Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010. Dokument ten został sporządzony w oparciu o zapisy ustawy – Prawo ochrony środowiska. Zawiera aktualizację i uszczegółowienie długookresowej „II Polityki Ekologicznej Państwa”, zwłaszcza w nawiązaniu do priorytetowych kierunków działań określonych w VI Programie działań Unii Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 – 2010.
5. Narodowy Plan Rozwoju 2004 – 2006. Plan ten jest dokumentem określającym strategię społeczno – gospodarczą Polski w pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej. Jego zadaniem jest osiągnięcie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski z Unią Europejską. Wskazuje wielość planowanego zaangażowania środków Funduszy Strukturalnych, Funduszu Spójności i środków krajowych oraz określa sposób koordynacji i wdrażania pomocy strukturalnej w okresie realizacji Planu.
6. Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej (NSEE), jest dokumentem identyfikującym i hierarchizującym główne cele edukacji środowiskowej. Wskazuje także możliwości ich realizacji. Cele zawarte w NSEE zostaną przełożone na konkretne zadania w „Narodowym Programie Edukacji Ekologicznej” oraz w programach lokalnych, służących realizacji zadań edukacyjnych promujących ideę ekorozwoju.
7. Wytyczne Ministerstwa Środowiska sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Program ochrony środowiska opracowany został zgodnie z „Wytycznymi sporządzenia programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” opublikowanym przez Ministerstwo Środowiska w grudniu 2002 r..

Naczelną zasadą przyjętą w niniejszym opracowaniu jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonizację rozwoju gospodarczego i społecznego gminy z ochroną jej walorów środowiskowych.

1. Opis aktualnego stanu środowiska

1.1. Położenie geograficzne i administracyjne

Gmina Masłów położona jest w północnej części powiatu kieleckiego województwa świętokrzyskiego. Od południowego zachodu sąsiaduje z miastem Kielce. Położona jest przy skrzyżowaniu dróg krajowych relacji Kraków – Kielce – Warszawa, Warszawa – Tarnów, południowa część gminy graniczy z drogą Kielce – Lubin.

Powierzchnia gminy wynosi 8 627 ha. W skład gminy wchodzi 12 sołectw, wraz z Masłowem. Gminę zamieszkuje 9 428 osób.

Cały obszar gminy leży w obrębie Gór Świętokrzyskich, przeważająca część gminy położona jest na stokach Pasma Masłowskiego i pasma Klonowskiego. Część gminy obejmuje zachodni fragment doliny Wilkowskiej, która oddziela pasmo Główne od pasma Klonowskiego. Północny fragment terenu gminy obejmuje NE część doliny Kielecko – Łagowskiej.

Od strony północnej gmina Masłów graniczy z gminami Zagnańsk i Łączna, od strony wschodniej z gminą Bodzentyn i Górno, a od strony południowej i południowo – zachodniej granica gminy przebiega po granicy miasta Kielce, na północ od granicy z miastem, graniczy z gminą Miedziana Góra.

Gmina posiada połączenie komunikacyjne z Kielcami 4-ma liniami komunikacji miejskiej.

1.2. Sytuacja demograficzna

Według danych z Urzędu Gminy, na koniec 2003 r., gminę Masłów zamieszkiwało 9 428 osób. Układ osadniczy gminy tworzy 12 sołectw.

Tab. 1. Liczba mieszkańców zamieszkujących gminę Masłów

L.p.	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba budynków
1	2	3	4
1.	Barcza	328	61
2.	Brzezinki	525	114
3.	Ciekoty	357	94
1	2	3	4
4.	Dąbrowa	1 057	263
5.	Dolina Marczakowa	375	76
6.	Domaszowice	992	206
7.	Masłów Pierwszy	1 494	382
8.	Masłów Drugi	898	167
9.	Mąhocice Kapitulne	1 342	292
10.	Mąhocice Scholasteria	468	88
11.	Wiśniówka	593	86
12.	Wola Kopcowa	1 002	410
Razem		9 428	

W gminie Masłów obserwuje się tendencje wzrostową liczby ludności. Ma to ścisły związek z bezpośrednim sąsiedztwem Kielc i wynikającą z tego tendencją do osiedlania się ludności miejskiej na terenach podmiejskich. Gmina Masłów ma wyraźny związek funkcjonalno – przestrzenny z aglomeracją kielecką.

1.3.Sytuacja gospodarcza

Gmina Masłów położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie Kielc. Leży przy skrzyżowaniu ważnych ponadregionalnych dróg krajowych, tj. drogi nr 7 relacji Kraków – Kielce – Warszawa, nr 73 Warszawa – Tarnów oraz nr 74 Kielce – Lublin. Takie położenie korzystnie wpływa na jej możliwości rozwojowe, m.in. stanowi ona naturalne zaplecze

rekreacyjne dla Kielc – latem i zimą. Funkcjonuje tu schronisko turystyczne czynne cały rok, hotele i gospodarstwa agroturystyczne.

Przez gminę wiodą dwa międzynarodowe szlaki turystyczne: czerwony i niebieski, z których można podziwiać krajobrazy świętokrzyskie. Gmina posiada wyjątkowe walory przyrodniczo – krajobrazowe.

Gmina nie dysponuje glebami o wysokiej jakości. Gospodarka rolna oparta jest na niewielkich obszarowo gospodarstwach indywidualnych. Produkcja rolnicza charakteryzuje się niską towarowością i dla większości właścicieli nie stanowi głównego źródła utrzymania.

Tab. 2. Zagospodarowanie powierzchni terenu gminy Masłów

Wyszczególnienie	Ilość [ha]	[%]
Powierzchnia gminy	8 627	100
Grunty orne	2 694	31
Sady	36	0,4
Łąki	1 231	14,3
Pastwiska	205	2,4
Ogółem użytki rolne	4 166	48,1
Nieuzytki	1 356	15,9
Lasy	3 253	37,7

Na koniec 2003 r. zarejestrowanych było na terenie gminy Masłów 398 przedsiębiorstw gospodarczych, z tego 9 produkcyjnych, usługowych 389. Dominujący rodzaj działalności gospodarczej to usługi ogólnobudowlane, handlowe, usługi w zakresie napraw samochodów i transportowe.

W hotelarstwie i gastronomii zarejestrowanych było 18 podmiotów gospodarczych.

Gmina posiada bardzo atrakcyjne warunki sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji, co daje nadzieję na jej rozwój.

Głównymi elementami atrakcyjności turystycznej gminy są jej walory krajobrazowe, udostępnione znakowanymi szlakami turystycznymi.

Atutem gminy są możliwości intensyfikacji produkcji ekologicznej rozwijanej równoległe z agroturystyką. Dotyczy to w szczególności obszarów objętych prawną ochroną przyrody.

Na terenie gminy w Masłowie funkcjonuje lotnisko Aeroklubu Kieleckiego, które planowane jest do rozbudowy.

1.4. Warunki glebowe i hydrologiczne

Użytki rolne na terenie gminy zajmują około 50 % jej powierzchni. Najlepsze gleby, zaliczone do III klasy bonitacyjnej, leżą w rejonie Masłowa i Mąchocic.

Najliczniej reprezentowane są gleby V i VI klasy bonitacyjnej tworzące skupiska na terenie całej gminy. Znaczna część gleb narażona jest na silną erozję, która występuje przede wszystkim na zboczach.

Lasy zajmują około 37,7 % powierzchni gminy. Stopień zalesienia gminy Masłów jest znacznie wyższy od średniej w województwie świętokrzyskim (27 %).

Pod względem hydrograficznym gmina Masłów w całości leży w zlewni rzeki Nidy – lewobrzeżnego dopływu Wisły.

W około 70 % gminy odwadniane jest przez rzekę Lubrzanekę. Jest to niewielka rzeka o charakterze górsko – wyżynnym, o koncentracji dopływu w okresie wezbrań wiosennych roztopowych i letnich deszczowych. Rejon Wiśniówki i Dąbrowy leży w zlewni rzeki Silnicy, natomiast przez północno – zachodnią część gminy przepływa rzeka Sufraganiec. Powyżej miejscowości Cedzyna na granicy gminy Masłów, na Lubrzance znajduje się zbiornik retencyjno – rekreacyjny o pojemności 1,5 mln m³ i powierzchni 64 ha. Niewielka część tego zbiornika leży w granicach gminy Masłów, pozostała należy do gminy Górno.

Średnie roczne sumy opadów (z wielolecia) dla obszaru gminy wynoszą 600 mm. Przeważają wiatry zachodnie, rzadziej występują wschodnie i południowo – wschodnie oraz południowe. Najrzadziej spotykane są wiatry północne.

1.5 Warunki geologiczne i hydrogeologiczne

Cały obszar gminy Masłów leży w obrębie trzonu paleozoicznego Gór Świętokrzyskich.

Budują go utwory kambru (łupki i piaskowce kwarcytowe), ordowiku i syluru (łupki i iłowce), dewonu (łupki, piaskowce i wapienie) i permu (zlepierce i wapienie). Utwory te często tworzą wychodnie na powierzchni. Na pozostałym obszarze głównie w dolinach utwory starszego podłoża pokrywają, z reguły niewielkiej miąższości osady czwartorzędowe jak piaski, gliny, mułki.

Na północ od Wiśniówki Małej odsłaniają się na powierzchni utwory triasu reprezentowane przez ily czerwone i piaskowce.

Na terenie gminy eksploatowane są kambryjskie piaskowce kwarcytowe na złożu „Wiśniówka”. Eksploatacja piaskowców w tym rejonie prowadzona była jeszcze przed II wojną światową.

Ryc. Położenie gminy na tle GZWP



Bezpośredni związek z budową geologiczną ma występowanie wód podziemnych.

Pod względem hydrogeologicznym przeważająca część gminy położona jest na utworach uznawanych za bezwodne – utwory kambru, ordowiku i syluru. Niewielki obszarowo, południowo – zachodni fragment gminy leży w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 417 Kielce ryc. 1. Utworami wodonośnymi są tu osady wapienne środkowego i górnego dewonu. Obszar ten pokrywa się z wyznaczoną w 1994 r. granicą rejonu eksploatacji wód podziemnych RE Kielce. Rejon eksploatacji RE Kielce wchodzi również w południowo – zachodni obszar gminy.

Na północy, powyżej Wiśniówki przebiega granica GZWP nr 414 Zagnańsk. Poziom wodonośny tego zbiornika związany jest z utworami piaskowcowymi i wapieniami triasu środkowego i górnego.

Dla potrzeb zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy wykonane zostało ujęcie wody w Woli Kopcowej, ujmujące poziom dewoński.

1.6. Przyroda

Znaczna część gminy Masłów podlega szczególnym zasadom ochrony środowiska. Północno – wschodni teren gminy w niewielkiej części leży w obrębie Świętokrzyskiego Parku Narodowego i jego otuliny. Jest to wyróżniający się pod względem przyrodniczym fragment Gór Świętokrzyskich.

Cały obszar gminy leży w obszarze Podkieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, który został utworzony na mocy rozporządzenia Wojewody Kieleckiego z dnia 29.09.1995 r..

Najwyższe w skali gminy i jej najbliższego otoczenia wartości przyrodniczo – krajobrazowe ma dolina rzeki Lubrzanki, a szczególnie jej część zwana Doliną Wilkowską, a także przełom Lubrzanki rozdzielający górę Dąbrówkę i G. Radostowa. Dolina Lubrzanki pełni ważne funkcje ekologiczne. Jej część w rejonie wspomnianego przełomu wskazana jest do objęcia ochroną jako duży zespół przyrodniczo – krajobrazowy pod nazwą „Mąchocicki Przełom Lubrzanki”.

Teren ten stanowią głównie użytki zielone z licznymi zadrzewieniami i zakrzewieniami połęgowymi oraz starorzecze i niewielkie torfowisko ze stanowiskami rzadkich chronionych roślin.

Wysoką wartość przyrodniczą reprezentują także prawie naturalne lasy Doliny Wilkowskiej – bory wilgotne i bagienne oraz lasy łąkowe i olszowe.

Na terenie gminy znajduje się również pięć pomników przyrody:

- „Wielki Kamień” – skalny szczyt Góry Klonówki – Mąchocice Kapitulne,
- Skalki „Kamieńczyk” – Mąchocice Kapitulne, wschodni skłon grzbietu Klonówki
- Skalka – liczne występy, progi ścianki i bloki skalne zbudowane z piaskowców kwarcytowych kambry górnego – Kostomłoty, ok. 500 m od linii kolejowej Kraków - Warszawa
- Skalka – urwisko, progi skalne, bloki zbudowane z piaskowców kwarcytowych kambry górnego - Mąchocice Kapitulne
- Lipa szerokolistna – Barcza

Konsekwencją zalet przyrodniczych gminy jest występowanie obszarów o wysokich walorach turystyczno – wypoczynkowych, które jeszcze nie do końca są wykorzystane.

1.7.Zestawienie celów i priorytetów ekologicznych gminy Masłów

Tab. 3

Cel	Priorytety
Grupa celów A: ochrona krajobrazu i struktury geologicznej	
Zachowanie naturalnej rzeźby terenu i struktury geologicznej	Zagospodarowanie terenu (w tym rozwój infrastruktury) z możliwie najmniejszym naruszeniem jego naturalnej rzeźby
Zagospodarowanie terenu gminy w sposób racjonalny pod względem przestrzennym	Zachowanie przestrzennych powiązań między obszarami cennymi przyrodniczo w skali lokalnej i ponadlokalnej (kompleksy leśne, doliny rzeczne)

Grupa celów B: ochrona wód podziemnych	
Ograniczenie zagrożeń dla jakości wód podziemnych	– dalsza kontynuacja kanalizacji – kontrola szamb, oczyszczalni przydomowych, wywożenie nieczystości do oczyszczalni ścieków
Grupa celów C: ochrona wód powierzchniowych	
Ograniczenie zagrożeń dla jakości wód powierzchniowych	Eliminacja zrzutów nieoczyszczonych ścieków do rzek i gruntów
	Oczyszczanie ścieków deszczowych przed odprowadzeniem ich do wód powierzchniowych
Kształtowanie zrównoważonego odpływu wód z obszaru gminy	Dbłość o drożność rowów melioracyjnych, przydrożnych i przepustów
Grupa celów D: zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego	
Wyeliminowanie zagrożeń wynikających z wylewów rzek i potoków z równoczesnym spełnieniem wymogów ochrony środowiska	Zachowanie niezabudowanych terenów zalewowych
	Zachowanie terenów podmokłych
Cel	Priorytety
Zwiększenie retencyjności	Udział w tworzeniu wojewódzkiego systemu małej retencji
Stworzenie zintegrowanego systemu informacji o środowisku gminy	Opracowanie programu komputerowego
Grupa celów E: ochrona gleb	
Przywrócenie pożądanych biologicznych właściwości gleb	Odkwaszenie gleb
Zabezpieczenie gruntów przed dewastacją i degradacją	Działania rekultywacyjne i przeciwerozryjne
Grupa celów F: zagospodarowanie gruntów odłogowanych	
Nierolnicze zagospodarowanie gruntów dotychczas odłogowanych dla kształtowania ład przestrzennego	Wykorzystanie gruntów odłogowanych dla zwiększenia lesistości gminy
	Skierowanie presji urbanizacyjnej i aktywności gospodarczej na tereny porolne
Wykorzystanie gruntów odłogowanych pod uprawy nieżywnościowe (produkcja roślin energetycznych- np. wierzby)	Przygotowanie i wdrożenie programu upraw
Grupa celów G: ochrona przyrody	
Zachowanie i odtwarzanie walorów przyrodniczych gminy	Pełne rozpoznanie istniejących walorów przyrodniczych i ich zagrożeń
	Wprowadzenie prawnych form ochrony przyrody tam gdzie to niezbędne
	Kreacja walorów przyrodniczych

Wykorzystanie dziedzictwa przyrodniczego jako atut rozwojowy gminy	Promocja walorów przyrodniczych
	Zaadaptowanie walorów przyrodniczych dla potrzeb turystyki i rekreacji-budowa ścieżek rowerowych, konnych
Grupa celów H: ochrona powietrza	
Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji	Zmniejszenie emisji ze źródeł stacjonarnych
Grupa celów I: ochrona przed hałasem	
Zachowanie sprzyjającego klimatu akustycznego	Ograniczanie uciążliwości akustycznych związanych z transportem kołowym, zakładów przemysłowych
Grupa celów J: edukacja ekologiczna	
Upowszechnienie edukacji ekologicznej wśród mieszkańców gminy	Edukacja ekologiczna dla dorosłych mieszkańców gminy
	Edukacja ekologiczna młodzieży w systemie szkolnym i pozaszkolnym

Przyjęte przez gminę Masłów cele i priorytety ekologiczne stanowiąc będą także wypełnienie zadań stawianych gminom, określonych w dokumencie „Program ochrony środowiska województwa świętokrzyskiego”

2. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody

2.1. Bioróżnorodność

Znaczna część gminy Masłów podlega szczególnym zasadom ochrony środowiska. Północno – wschodni teren gminy w niewielkiej części leży w obrębie Świętokrzyskiego Parku Narodowego i jego otuliny. Jest to wyróżniający się pod względem przyrodniczym fragment Gór Świętokrzyskich.

Cały obszar gminy leży w obszarze Podkieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, który został utworzony w 1995 r. na mocy rozporządzenia Wojewody Kieleckiego nr 12/95.

Najwyższe w skali gminy i jej najbliższego otoczenia wartości przyrodniczo – krajobrazowe ma dolina rzeki Lubrzanki, a szczególnie jej część zwana Doliną Wilkowską, a także przełom Lubrzanki rozdzielający górę Dąbrówkę i G. Radostowa. Dolina Lubrzanki pełni ważne funkcje ekologiczne. Jej część w rejonie wspomnianego przełomu wskazana jest do objęcia ochroną jako duży zespół przyrodniczo – krajobrazowy pod nazwą „Mąchocicki Przełom Lubrzanki”.

Teren ten stanowią głównie użytki zielone z licznymi zadrzewieniami i zakrzewieniami połęgowymi oraz starorzecze i niewielkie torfowisko ze stanowiskami rzadkich chronionych roślin.

Wysoką wartość przyrodniczą reprezentują także prawie naturalne lasy Doliny Wilkowskiej – bory wilgotne i bagienne oraz lasy łęgowe i olszowe.

Konsekwencją zalet przyrodniczych gminy jest występowanie obszarów o wysokich walorach turystyczno – wypoczynkowych, które jeszcze nie do końca są wykorzystane.

Mając na uwadze szeroko rozumianą ochronę ekologiczną atrakcyjnych terenów Gór Świętokrzyskich, władze 9 gmin: Bielin, Bodzentyna, Górna, Łagowa, Masłowa, Nowej Słupi, Zagnańska, Łącznej i Waśniowa wraz z dyrekcją Świętokrzyskiego Parku Narodowego utworzyły Turystyczny Związek Gmin Gór Świętokrzyskich.

Turystyczny Związek Gmin jest związkiem międzygminnym, działającym na podstawie ustawy o samorządzie terytorialnym. Tworzenie takich związków ma na celu realizację zadań ważnych dla wielu gmin, a będących zbyt wielkim wyzwaniem dla każdej z osobna.

Dotyczy to w dużym stopniu turystyki i agroturystyki, gdyż pojedyncza gmina nie jest na ogół celem wycieczek. Głównym celem Związku jest więc rozwój turystyki w regionie, w szczególności agroturystyki.

Ochrona przyrody i krajobrazu

1. Najcenniejsze przyrodniczo obszary gminy, kompleksy leśne Pasma Klonowskiego – większa część Pasma Masłowskiego oraz Doliny Wilkowskiej stanowią, zgodnie z koncepcją krajowej sieci ekologicznej ECONET Polska fragment węzła ekologicznego o randze międzynarodowej (Obszar Świętokrzyski). Jest on ważnym elementem regionalnego systemu przyrodniczego województwa. Cały obszar gminy objęty jest ochroną krajobrazu. Został tu (a także na terenie sąsiednich gmin: Górno, Łączna i Zagnańsk) ustanowiony Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu na mocy rozporządzenia nr 12/95 Wojewody Kieleckiego z dnia 29.09.1995 r. (Dz. Urz. Woj. Kieleckiego nr 21 poz. 145 z 6.11.1995 r.). Zgodnie z § 4 na jego terenie „... popiera się wszelkie działania gospodarcze i organizacyjne powodujące efektywną poprawę czystości środowiska przyrodniczego ...”. Mają tu

zastosowanie przepisy szczególne dotyczące obszarów chronionego krajobrazu.

2. Północno – wschodnie tereny gminy w niewielkiej części leżą w obrębie Świętokrzyskiego Parku Narodowego oraz jego otuliny. Tereny Parku stanowią wyróżniające się pod względem przyrodniczym fragmenty Gór Świętokrzyskich – jednego z najstarszych regionów górskich Europy Środkowej o wybitnych walorach krajobrazowo – przyrodniczych.
3. Najważniejsze w skali gminy i jej najbliższego otoczenia wartości przyrodniczo – krajobrazowe ma dolina rzeki Lubrzanki o utrzymanym charakterze wodno – łąkowym (a szczególnie jej część – Dolina Wilkowska), co zawdzięcza niewielkiemu stopniowi zmeliorowania. Tereny te stanowią obecnie głównie użytki zielone z licznymi zadrzewieniami i zakrzewieniami połęgowymi oraz starorzeczca, oczka wodne i niewielkie torfowiska ze stanowiskami rzadkich, chronionych roślin. Szczególnymi walorami odznacza się wspomniany już przełom Lubrzanki przez Pasma Masłowskie. Wysoką wartość przyrodniczą reprezentują także prawie naturalne lasy Dolny Wilkowskiej – bory wilgotne i bagienne oraz lasy łąkowe i olszowe. Część z nich została uznana za lasy ochronne, fragment wchodzi w skład Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Dolina Lubrzanki pełni ważne funkcje ekologiczne i rolę ponadlokalnego korytarza ekologicznego. Jej część w rejonie w/w przełomu jest wskazana do objęcia ochroną jako duży zespół przyrodniczo – krajobrazowy pod nazwą „Mąchocicki Przełom Lubrzanki”, w którego obręb poza Radostową i Klonówką oraz Ciekotami weszłyby także tereny położone dalej na wschód po Krajno (w obrębie gm. Górno).
4. Na terenie gminy znajduje się 5 pomników przyrody:

Tab. 4. Pomniki przyrody na terenie gm. Masłów

Nr WKP	Rodzaj obiektu	Miejscowość
039	„Wielki Kamień” – skalny szczyt Góry Klonówki	1,5 km od Mąchocic
185	Skalki „Kamieńczyk”- próg skalny i urwisko skalne zbudowane z piaskowców kwarcytowych kambru górnego	Mąchocice Kapitulne, skłón Góry Klonówki

186	Skalka – urwisko, progi skalne zbudowane z piaskowców kwarcytowych kambru górnego	Mąchocice Kapitulne
184	Skalka – występy, progi i bloki skalne utworzone z piaskowców kwarcytowych dewonu dolnego	Kostomłoty, 500 m od linii kolejowej Kraków-Warszawa
373	Lipa szerokolistna	Barcza

Tab. 5 Działania na rzecz poprawy stanu terenów chronionych w gminie Masłów

Tereny objęte ochroną prawną		
Zakazy, ograniczenia i zalecenia	Zagrożenia i problemy	Działania na rzecz poprawy stanu terenów chronionych
Wg. „Ustaleń planu ochrony dla POChK”	Brak systemowych rozwiązań w gospodarce ściekowej, gospodarce odpadami. Niska świadomość ekologiczna. Niskie upowszechnianie zieleni śródpolnej.	Tworzenie nowych pasm zadrzewień wzdłuż potoków i cieków wodnych celem ochrony korytarzy ekologicznych. Edukacja ekologiczna. Likwidacja dzikich wysypisk śmieci oraz racjonalizacja gospodarki odpadami oraz ściekami. Ochronę różnorodności biologicznej środowiska leśnego. Wykorzystanie odpadów przerobczych związanych z eksploatacją piaskowców kwarcytowych w Wiśniówce

2.2. Ochrona i racjonalne wykorzystanie złóż kopalin i surowców

Gmina Masłów posiada znaczącą i urozmaiconą bazę surowcową, głównie surowców skalnych i kruszywa naturalnego. Sprzyja temu zróżnicowana budowa geologiczna.

W trosce o zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszarów prawnie chronionych w granicach gminy nie wskazane jest podejmowanie wydobycia, poza obecnie eksploatowanymi złożami.

Eksploatacja złóż narusza naturalne warunki przyrodnicze i wywołuje szereg zmian w środowisku naturalnym oraz powstawanie trwałych przekształceń powierzchni terenu.

Powstawanie wyrobisk, hałd odpadów przerobczych i eksploatacyjnych, zachwianie równowagi w zasobach wód podziemnych, w przypadku odwadniania złóż. Dlatego też każdorazowa decyzja o podjęciu eksploatacji winna zawierać gruntowną ocenę wpływu wydobycia na środowisko przyrodnicze i krajobrazowe.

Zgodnie z priorytetami ekologicznymi w województwie, przedstawionymi w „Programie ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” dla zasobów surowców mineralnych jako elementu ochrony środowiska przedstawiono następujące podstawowe zadania:

- dostosowanie wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych do obowiązujących przepisów i wymagań ochrony środowiska – obszarem działań objęte będą zakłady eksploatacji i przetwórstwa surowców mineralnych,
- rekultywacja terenów poeksploatacyjnych, hałd oraz rewitalizacja,
- likwidacja nielegalnego wydobycia surowców powodującego dewastację złóż oraz gruntów leśnych i rolnych.

Z uwagi na specyfikę gminy z przedstawionej w „Programie ochrony środowiska dla powiatu kieleckiego” realizacji celów długo jak i krótkoterminowych należy uwzględnić następujące kierunki działań (w tym podkreślonych priorytetowych):

- nie tworzenia nowych obszarów koncentracji wydobycia poza już istniejącymi,
- rekultywację terenów poeksploatacyjnych,
- wszechstronne wykorzystanie kopaliny (kopaliny głównej, towarzyszącej oraz surowców z hałd i składowisk górniczych),
- przestrzeganie zasad bezpieczeństwa eksploatacji w odniesieniu do obszarów zamieszkałych, atrakcyjnych turystycznie, o wysokich walorach przyrodniczych i rolniczych,
- stałe monitorowanie wpływu eksploatacji kopaliny na środowisko oraz stanu wykorzystania zasobów surowców,
- zaniechanie na obszarach udokumentowanych złóż lokalizacji inwestycji, niezwiązanych z działalnością górniczą (uwzględnienie tych terenów w gminnych studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego),
- likwidacja nielegalnego wydobycia kopaliny,

2.3. Wzrost atrakcyjności społeczno – gospodarczej

W dążeniu do poprawy i wzrostu atrakcyjności społeczno – gospodarczej gminy, należy nadmienić iż nadrzędnym celem jest poprawa stanu środowiska przyrodniczego i ochrona jego zasobów.

Można to osiągnąć poprzez:

1. Zwiększenie aktywności społecznej ludności.

Pobudzenie aktywności mieszkańców gminy jest konieczne ze względu na duże potrzeby, zarówno w sferze gospodarczej jak i społecznej. Wskazane jest więc dalsze szerokie upowszechnianie społeczeństwa obywatelskiego szybko organizującego się do wykonywania zadań gospodarczych i społecznych. Zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców gminy można osiągnąć poprzez:

1. atrakcyjny system szkolenia i wychowania,
2. kreowanie liderów społeczności lokalnej,
3. włączenie lokalnych społeczności do realizacji inwestycji wspólnych,
4. organizowanie się rolników w grupy producenckie,
5. tworzenie organizacji oraz związków rolników.

2. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.

Zadanie to polegać ma na wkomponowaniu w przestrzeń wiejską coraz większej ilości funkcji nierolniczych, a tym samym przyczynić się do powstawania nowych miejsc pracy. Przejmowanie przez tradycyjną wieś tych nowych funkcji pozarolniczych może zaowocować zmniejszeniem bezrobocia oraz rozwojem lokalnej przedsiębiorczości, która jest warunkiem każdego wzrostu gospodarczego. Głównym celem realizacji tych zadań jest wzrost atrakcyjności społeczno – gospodarczej i związanej z nim poprawy warunków życia ludności. Cele te można osiągnąć poprzez następujące działania:

- rozwój agroturystyki oraz gospodarstw ekologicznych – agroturystyka jako mało inwazyjna nawet dla terenów objętych ochroną. Na terenie gminy występuje wysoki potencjał gospodarstw rolnych, który mógłby po odpowiednim przekwalifikowaniu przejąć tę funkcję, stwarzając w ten sposób możliwość uzyskania dochodów i przyczyniłby się do wzrostu atrakcyjności społeczno – gospodarczej,
- tworzenie systemu instytucji wspierających wielofunkcyjny rozwój wsi,
- rozwój małej i średniej przedsiębiorczości, rozwój centrów przedsiębiorczości, rozwój doradztwa, w tym ekonomiczno – finansowego dla osób podejmujących działalność gospodarczą,

- edukacja – zapewnienie mieszkańcom (szczególnie młodzieży) właściwej edukacji, zaowocuje w przyszłości lepszym wykształceniem ludności oraz większą zaradnością w rozwiązywaniu trudnych życiowych problemów,
 - dalsza poprawa infrastruktury technicznej; sieci kanalizacyjnej i gazyfikacja.
3. Dążenie do zapewnienia dogodnych warunków mieszkaniowych.
 4. Zapewnienie właściwego wyposażenia w usługi zdrowia, kultury, oświaty i rozszerzenia bazy turystycznej.
 5. Budowa lotniska na bazie istniejącego

Tab. 6 Zagrożenia i problemy społeczno – gospodarcze oraz działania, jakie należałoby podjąć na rzecz rozwoju atrakcyjności społeczno – gospodarczej gminy Masłów (w/g PPOŚ)

Zagrożenia i problemy społeczno – gospodarcze	Działania na rzecz rozwoju atrakcyjności społeczno – gospodarczej
<p>Uciążliwości związane z bardzo słabego stanu dróg.</p> <p>Zwiększenie migracji z obszaru gminy osób młodych i lepiej wykształconych.</p> <p>Występowanie ukrytego bezrobocia w rolnictwie i jego postęp.</p> <p>Nie w pełni rozwinięta infrastruktura techniczna (kanalizacja sanitarna, sieć gazowa).</p> <p>Słabe gleby, nieopłacalność produkcji rolnej, brak rynków zbytu i punktów skupu płodów rolnych.</p>	<p>Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców wraz ze zmianą ich mentalności.</p> <p>Wyznaczenie działek inwestycyjnych oraz uzbrojenie ich i promocja.</p> <p>Poprawa kształcenia młodzieży na wszystkich poziomach szkolnictwa i dokształcania zawodowego.</p> <p>Wykorzystywanie potencjału tkwiącego w mieszkańcach, „inwestowanie” w młode pokolenie, propagowanie aktywnego włączania się w różne formy działalności gminy.</p> <p>Tworzenie nowych miejsc pracy i nowych źródeł dochodów mieszkańców uzyskane dzięki nowym inwestycjom głównie w turystyce i agroturystyce.</p> <p>Stworzenie banku ofert dla inwestorów.</p> <p>Dążenie i dbałość o równomierny rozwój gminy.</p> <p>Wdrożenie systemu wspierania lokalnej aktywności gospodarczej.</p>

2. 4. Turystyka i agroturystyka

Gmina Masłów uznawana jest jako obszar o dużej atrakcyjności turystycznej. Głównymi elementami atrakcyjności turystycznej gminy są jej walory krajobrazowe (szlaki turystyczne czerwony i niebieski). Istnieją tu dobre warunki do uprawiania narciarstwa

biegowego i zjazdowego, sportów lotniczych. Gmina wchodzi w skład kompleksu turystycznego Gór Świętokrzyskich. Dla rozwoju turystyki na terenie gminy korzystne byłoby wykreowanie, atrakcyjnych form rekreacji i wypoczynku, związanego z wykorzystaniem terenów leśnych i wodnych oraz wypoczynku sobotnio – niedzielnego.

Podstawowym źródłem korzyści dla rolników, wynikającym z rozwoju turystyki wiejskiej, jest możliwość uzupełniania dochodów pozyskanych z obsługi turystów. W niektórych przypadkach możliwe będzie nawet przekwalifikowanie gospodarstw rolnych na gospodarstwa zajmujące się obsługą ruchu turystycznego. Dodatkowe dochody składają się z wielu elementów i możliwe są do uzyskania poprzez:

- świadczenie usług związanych z bazą noclegową,
- świadczenie usług związanych z bazą gastronomiczną – należy ukierunkować rolników na produkcję zdrowej żywności, należy nadmienić, że wyżywienie turystów jest zwolnione od podatków,
- usługi uzupełniające: przewodnictwo, rękodzieło, wypożyczanie sprzętu do aktywnego wypoczynku itp..

Korzyści mogą osiągnąć również inni mieszkańcy wsi, nieobsługujący bezpośrednio turystów – dotyczy to różnego rodzaju usług przy ich obsłudze. Należy nadmienić również korzyści wynikające z kontaktów międzyludzkich, uzyskania pracy na miejscu, bez kłopotliwych i drogich dojazdów do pracy oraz podatków. Wymagania turystów wymuszają z czasem podniesienie standardu życia i wyposażenia wsi, co się wiąże z oczywistym zyskiem dla samych mieszkańców.

Pozytywne aspekty wynikające z rozwoju agroturystyki będą również korzyścią dla środowiska, bowiem przyczynią się w dużej mierze do jego ochrony. Dotyczy to głównie stwierdzenia faktu, że turystyka wiejska jest bardziej przyjazna środowisku przyrodniczemu niż rozwój działalności przemysłowo – gospodarczej. Odpady i zagrożenia dla środowiska powstałe w wyniku obsługi turystów są również mniej uciążliwe i łatwiejsze do usunięcia niż te, które powstały w przemyśle.

Zmiana przepisów dotyczących turystyki wiejskiej, mówiąca o nowelizacji ustawy o podatku od osób fizycznych, wprowadziła od 1 stycznia 1996 r. nowy zapis, dzięki któremu właściciele gospodarstw rolnych wynajmujący do 5 pokoi nie płacą podatków od dochodów z tytułu wynajmu tych pokoi i wyżywienia przebywających w nim turystów.

Aby rozwój agroturystyki był intensywny i skuteczny należy dążyć do ułatwienia w uzyskaniu tanich kredytów.

Tab. 7 Działania na rzecz rozwoju agroturystyki

Walory turystyczne gminy Masłów	Zagrożenia i problemy	Działania na rzecz rozwoju turystyki i agroturystyki
<p>Dobre połączenie gminy z Kielcami oraz bliskość miasta. Występowanie wielu dóbr turystycznych oraz dobre warunki do tworzenia gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych.</p>	<p>Słabe tradycje świadczenia usług agroturystycznych. Nie w pełni rozwinięta infrastruktura techniczna (kanalizacja sanitarna, sieć gazowa). Słabo rozwinięta obsługa ruchu turystycznego. Słabo rozwinięta baza gastronomiczna i noclegowa. Brak aktywności marketingowej oraz promocji walorów gminy, zwłaszcza dotyczących agroturystyki. Brak istotnych inwestycji w dziedzinie obsługi turystyki i rekreacji.</p>	<p>Stworzenie gminnego programu rekreacji i wypoczynku. Przygotowanie infrastrukturalne gminy do rozwoju turystyki. Utworzenie i doskonalenie systemu marketingowego gminy dla turystów i dla potencjalnych inwestorów w agroturystyce. Podnoszenie kwalifikacji z dziedziny agroturystyki oraz edukacja ekologiczna rolników. Skuteczna promocja gminy i jej walorów turystycznych. Rozbudowa obsługi ruchu turystycznego zgodnie z zapotrzebowaniem. Intensywny rozwój podmiotów obsługujących bazę gastronomiczną i noclegową. Tworzenie szlaków turystycznych, ścieżek dydaktycznych oraz tras rowerowych.</p>

W związku z tym, iż tereny gminy położone są w podkieleckim Obszarze Chronionego Krajobrazu oraz w części w obrębie Świętokrzyskiego Parku Narodowego, rozwój turystyki musi być podporządkowany wymogom ochrony środowiska przyrodniczego.

3. Utrzymanie stanu czystości powietrza i ochrona przed hałasem

Ochrona powietrza, zgodnie z polskimi przepisami, polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzanych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu, względnie utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości. Kompleksową regulację prawną w tej dziedzinie w UE stanowi Dyrektywa Ramowa w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza w otoczeniu, 96/62/EC. Określa ona ramy prawne oraz ujednolicone metody i kryteria oceny jakości powietrza.

W Polsce regulację prawną w tej dziedzinie stanowi ustawa Prawo ochrony środowiska, uzupełniona licznymi aktami wykonawczymi – rozporządzeniami Rady Ministrów i Ministra Środowiska. Obowiązująca ustawa POŚ wraz z wydanymi do niej

rozporządzeniami wykonawczymi w zakresie ochrony powietrza uwzględnia niemal w całości wymagania prawodawstwa europejskiego.

3.1. Identyfikacja źródeł emisji substancji do powietrza

Powietrze atmosferyczne jest jednym z elementów środowiska naturalnego, który decyduje o jakości życia człowieka i jego otoczenia. Wpływa także na stopień czystości innych komponentów środowiska, m.in.: na zakwaszenie gleb i wód powierzchniowych, zdrowotność lasów i zanieczyszczenie upraw. Zanieczyszczenia przenoszą się szybko w powietrzu na dalekie odległości, oddziałują na zmiany klimatu i wywołują niekorzystne procesy w warstwie ozonowej.

Zgodnie z danymi przedstawionymi w „Programie ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” województwo świętokrzyskie posiada stosunkowo niski poziom zanieczyszczenia powietrza, co potwierdzały dotychczasowe oceny jego jakości sporządzane w oparciu o normatywy obowiązujące do końca 2002 roku.

Na terenie gminy Masłów brak jest zakładów przemysłowych, które figurowałyby na liście zakładów uciążliwych dla środowiska ze względu na emisję zanieczyszczeń do powietrza. Na skalę lokalną, emisję zanieczyszczeń do powietrza powodują Kopalnie Kwarcytu w Wiśniówce. Są to pyły mineralne powstające w czasie przeróbki surowca – kruszenie kamienia.

Wpływ na zanieczyszczenie powietrza mają przede wszystkim lokalne kotłownie na węgiel, ogrzewające domy mieszkalne w gminie Masłów. Takich kotłowni na terenie gminy jest zdecydowana większość. W ostatnich latach w gminie Masłów, dokonano wymiany kotłowni węglowych na olejowe w obiektach użyteczności publicznej.

Tab. 8 Zużycia paliwa w procesach spalania

Węgiel	Olej opałowy [Mg]	Koks [Mg]	Drewno [Mg]	Gaz ziemny [Mg]	Gaz płynny [Mg]
-	9,350	4,700	-	-	-

Duży wpływ na stan czystości powietrza ma także emisja niska, pochodząca z lokalnych kotłowni i pieców węglowych używanych w indywidualnych gospodarstwach domowych. Lokalne systemy grzewcze i piece domowe praktycznie nie posiadają jakichkolwiek urządzeń ochrony powietrza. Wielkość emisji tych źródeł jest trudna

do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową (związaną z okresem grzewczym). Spala się w nich także różnego rodzaju materiały odpadowe, w tym odpady komunalne, które mogą być źródłem emisji dioksyn, ponieważ proces spalania jest niezupełny i zachodzi w niedostatecznie wysokich temperaturach.

Znaczny wpływ na jakość powietrza ma emisja ze środków transportu. Emisja komunikacyjna stwarza zagrożenie w pobliżu dróg o dużym natężeniu ruchu kołowego i ma niekorzystny wpływ na uprawy polowe. Zanieczyszczenia komunikacyjne (tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły z metalami ciężkimi) pogarszają też jakość powietrza atmosferycznego oraz wpływają na wzrost stężenia ozonu w troposferze.

Nowa ustawa POŚ wprowadziła istotne zmiany w dziedzinie ochrony powietrza. Zgodnie z nią oceny jakości powietrza dokonuje się w strefach, którymi są aglomeracje o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys. oraz obszary wchodzące w skład aglomeracji.

Wojewoda na potrzeby ustalenia odpowiedniego sposobu oceny jakości powietrza w poszczególnych strefach dokonuje przynajmniej co pięć lat klasyfikacji (odrębnie pod kątem poziomu każdej substancji), w których:

- przekroczone są poziomy dopuszczalne,
- poziom substancji nie przekracza poziomu dopuszczalnego i jest wyższy od górnego progu oszacowania,
- poziom substancji nie przekracza górnego progu oszacowania i jest wyższy od dolnego progu oszacowania,
- poziom substancji nie przekracza dolnego progu oszacowania. Górny oraz dolny próg oszacowania oznacza procentową część dopuszczalnego poziomu substancji w powietrzu, określoną w odrębnych przepisach. W województwie świętokrzyskim (w oparciu o wyniki badań z lat 1997 – 2001) opracowano wstępną ocenę jakości powietrza i klasyfikację stref, z uwzględnieniem następujących kryteriów:
- ochrona zdrowia ludzi (SO₂, NO₂, pył zawieszony PM₁₀, Pb, CO, benzen i O₃),
- ochrona roślin (SO₂, NO_x, O₃).

Przy klasyfikacji stref, wykonanej odrębnie pod kątem poziomu każdej substancji zastosowano następujące symbole:

- klasa I – poziom substancji przekracza górny próg oszacowania,
- klasa II – poziom substancji nie przekracza górnego progu oszacowania i jest wyższy od dolnego progu oszacowania,
- klasa IIIb – poziom substancji nie przekracza dolnego progu oszacowania.

We wstępnej ocenie jakości powietrza klasyfikacji strefy – powiat kielecki:

ocena ze względu na ochronę zdrowia:

SO₂ – II; NO₂ – IIIb; PM10 – I; Pb – IIIb; CO – IIIb; benzen – IIIb; O₃ – IIIb

ocena ze względu na ochronę roślin:

SO₂ – II; NO_x – IIIb; O₃ – I.

W 2002 roku dokonano oceny poziomu substancji w powietrzu w poszczególnych strefach i sporządzono ich klasyfikację dla każdego rodzaju zanieczyszczenia. Na podstawie klas wynikowych określono jedną klasę ogólną, dla każdej strefy, ze względu na kryterium ochrony zdrowia oraz jedną klasę ogólną ze względu na ochronę roślin:

klasa A – poziom substancji nie przekracza wartości dopuszczalnej,

klasa B – poziom stężeń jest powyżej wartości dopuszczalnej, ale nie przekracza wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji,

klasa C – poziom stężeń jest powyżej wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji.

Dla powiatu kieleckiego na podstawie klas wynikowych określono klasę ogólną:

– w kryterium ochrony zdrowia: B,

– w kryterium ochrony roślin: A,

Jednocześnie do przeprowadzenia dalszych badań w celu potwierdzenia potrzeby podjęcia działań na rzecz poprawy czystości powietrza poprzez opracowanie programu ochrony powietrza, wskazano strefy z powiatu kieleckiego – gminy Chęciny i Sitkówka Nowiny. Nie znajduje się w nich gmina Masłów.

Głównymi zagrożeniami i problemami w dziedzinie ochrony powietrza dla gminy Masłów mogą być:

- wykorzystywanie węgla (o różnej jakości i różnym stopniu zanieczyszczenia) jako głównego źródła energii w gospodarstwach domowych,
- emisja ze środków transportu,
- napływ zanieczyszczeń powietrza z sąsiednich regionów,
- emisja pyłów mineralnych z przeróbki surowca w Kopalni Kwarcytu w Wiśniówce

- brak świadomości mieszkańców o zagrożeniu powstającym przy spalaniu w domowych piecach materiałów odpadowych (zwłaszcza opakowań z tworzyw sztucznych).

3.2. Działania w celu dotrzymania standardów jakości powietrza

Na terenie gminy Masłów brak jest zakładów przemysłowych, które figurowałyby na liście zakładów uciążliwych dla środowiska z uwagi na emisję zanieczyszczeń do powietrza.

Stan czystości powietrza ulega systematycznej poprawie. Zadawalająca jego jakość jest efektem obniżenia emisji. Przy wsparciu finansowym ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach zrealizowano wiele przedsięwzięć dotyczących wymiany kotłów węglowo – koksowych na olejowo – gazowe w licznych obiektach, użyteczności publicznej.

Przyjętym w „Programie ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” w ochronie powietrza atmosferycznego nadrzędnym celem polityki wojewódzkiej jest:

- 1) dalsza poprawa jakości powietrza atmosferycznego,
- 2) spełnienie wymagań ustawodawstwa unijnego w tym zakresie.

Zadaniami, które należy wykonać w perspektywie do 2010 roku są:

- systematyczne wprowadzanie nowoczesnych i przyjaznych środowisku technologii oraz modernizacja układów technologicznych,
- likwidacja istniejących źródeł niskiej emisji, szczególnie w miejscowościach w obszarach prawnie chronionych przewidzianych do rozwoju turystyki,
- kontynuacja zamiany systemu ogrzewania węglowego na ogrzewanie „przyjazne środowisku” ze szczególnym uwzględnieniem paliw alternatywnych,
- zamiana wyeksploatowanych, nieefektywnych kotłów węglowych na kotły energooszczędne i niskoemisyjne,
- budowa sieci gazowej,
- poprawa stanu nawierzchni dróg i stanu technicznego pojazdów,

- wzrost poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa w tej dziedzinie.

Wszelkie działania podejmowane w zakresie ochrony powietrza powinny być w pierwszym rzędzie realizowane w miejscowościach zlokalizowanych w obszarach prawnie chronionych i ich strefach ochrony, na obszarach przewidzianych do intensywnego rozwoju turystyki oraz na obszarach stref o przekroczonych poziomach dopuszczalnych stężeń pyłu zawieszonego. Na terenie gminy Masłów brak jest stref o przekroczonych poziomach dopuszczalnych stężeń pyłu zawieszonego.

3.2.1. Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza spowodowanych środkami transportu

Komunikacja drogowa stanowi również istotne źródło zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Waga tego problemu nadal będzie rosła ze względu na przewidywany skokowy wzrost liczby samochodów. Najbardziej zagrożonymi pod tym względem są miejscowości usytuowane w pobliżu tras komunikacyjnych o największym natężeniu ruchu pojazdów. Polityka transportowa musi być więc nakierowana na stworzenie rozwiązań mniej uciążliwych dla mieszkańców i środowiska naturalnego.

Redukcja zanieczyszczeń emitowanych do środowiska nastąpi w wyniku poprawy stanu nawierzchni dróg i ich modernizacji.

Równie istotne jest polepszenie stanu technicznego pojazdów. Należy egzekwować normy emisji spalin przez pojazdy oraz stopniowo eliminować z ruchu nieposiadające katalizatorów oraz niesprawne technicznie.

3.2.2. Ograniczenie emisji z lokalnych kotłowni i indywidualnych palenisk domowych

W ostatnich latach struktura zużycia paliw na terenie gminy ulega stopniowo korzystnym zmianom. Zmniejsza się wykorzystanie węgla na rzecz innych, bardziej przyjaznych środowisku paliw – oleju opałowego. W ostatnich latach w gminie Masłów we wszystkich obiektach użyteczności publicznej dokonano wymiany starych kotłowni opalanych węglem, na ogrzewanie olejowe. W gospodarstwach domowych należy zastępować węgiel innymi bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła (gaz, olej i biopaliwa). Konieczny jest więc

rozwój sieci gazowniczej. Upowszechnianie ekologicznych nośników ciepła jest jednak utrudnione ze względu na niekorzystne relacje cenowe tych nośników, w stosunku do węgla.

Na terenie gminy Masłów przewiduje się rozwój źródeł małej mocy w dwóch kierunkach: zastępowanie dotychczasowych kotłów opalanych węglem, koksem lub drewnem na wysokosprawne kotły na paliwo stałe oraz w perspektywie gazyfikacji gminy na kotły gazowe. Są to założenia do roku 2020.

3.3. Alternatywne źródła energii

Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych może w znacznym stopniu przyczynić się do poprawy jakości powietrza atmosferycznego oraz ograniczenia zużycia krajowych zasobów surowców energetycznych.

Rozwój tej energetyki stworzy szanse szczególnie dla społeczności lokalnych (nowe miejsca pracy i niezależność energetyczna) oraz może przyspieszyć proekologiczną modernizację sektora energetycznego.

Obecnie głównym źródłem energii odnawialnej w Polsce jest biomasa i energia wodna. Natomiast energia geotermalna, wiatru i promieniowania słonecznego mają mniejsze znaczenie. Szacuje się, że produkcja energii ze źródeł odnawialnych w bilansie energetycznym Polski wynosi ok. 2,8 % (UE – 5,8 %).

„Strategia rozwoju energetyki odnawialnej” zakłada, że do 2010 roku udział ten wzrośnie do 7,5 %. Zwiększenie udziału energetyki odnawialnej napotka jednak na szereg barier, jakimi są wysokie nakłady inwestycyjne, niewystarczające mechanizmy finansowe adresowane bezpośrednio do wytwórców energii odnawialnej oraz wieloletnia tradycja stosowania węgla jako głównego paliwa energetycznego.

Osiągnięcie założonego celu będzie wymagało wprowadzenia szeregu rozwiązań pozwalających zwiększyć zainteresowanie wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych. Wymaga to podjęcia odpowiednich działań organizacyjnych, instytucjonalnych, prawnych i finansowych. Należy także opracować programy rozwoju energetyki odnawialnej na szczeblu regionalnym.

Z uwagi na niski stopień retencji wodnej energetyka wodna na terenie gminy ma niewielkie szanse rozwoju na dużą skalę. Dotyczy to również energetyki wiatrowej. Gmina Masłów nie posiada również źródeł geotermalnych.

Największe szanse rozwoju na terenie woj. świętokrzyskiego posiada obecnie energetyczne wykorzystywanie biomasy. Aktualnie w regionie nie funkcjonują jeszcze

zakłady produkcji paliwa wtórnego z biomasy. Docelowo planuje się wykorzystanie do tego celu szybkorosnących gatunków wierzby i malwy pensylwańskiej. Istnieje szansa na znaczny popyt na tego rodzaju paliwa, z uwagi na prowadzone próby nad wykorzystaniem biomasy do produkcji energii w Elektrociepłowni Kielce. Również w Elektrowni w Połańcu trwają prace przygotowawcze do wykorzystania biomasy do produkcji energii.

Może to być również szansa rozwoju dla części gospodarstw rolnych z terenu gminy Masłów, które mogłyby się przestawić na tego typu produkcję.

Edukacja ekologiczna

Istotnym czynnikiem mającym wpływ na obniżenie emisji, zwłaszcza z indywidualnych palenisk będzie wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Wiedza na temat racjonalnego korzystania z energii cieplnej, elektrycznej i możliwości jej oszczędzania, stosowanie węgla wysokiej jakości lub wykorzystanie alternatywnych źródeł energii a także świadomość zagrożeń wynikających ze spalania w piecach domowych plastikowych butelek, gumy lub innych materiałów odpadowych, możliwości obniżenia emisji zanieczyszczeń z prywatnych samochodów, jak również promocja proekologicznych środków transportu, w znacznej mierze przyczyni się do osiągnięcia zamierzonego celu.

Ważną rolę w tym zakresie powinny odegrać środki masowego przekazu oraz pozarządowe organizacje ekologiczne wspierające działania samorządów.

3.4. Identyfikacja zanieczyszczeń spowodowanych środkami transportu

Komunikacja drogowa stanowi istotne źródło zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego oraz hałasu.

Walka z hałasem i ujemnym wpływem pól elektromagnetycznych nie będzie w najbliższych latach działaniem priorytetowym, o czym przesądza niewielka skala tych problemów, jak też brak szerszego odniesienia się do nich w dokumentach planistycznych, uchwalonych przez Sejmik Województwa.

W „Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego” i w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa...” oraz w „Strategii rozwoju powiatu kieleckiego” problematyka ta nie została ujęta bezpośrednio w żadnym celu strategicznym, zaś w „Kompleksowym programie rozwoju sieci drogowej woj. świętokrzyskiego” odniesiono się do niej tylko pośrednio (przyjmując rozwiązania komunikacyjne, które mają związek z ograniczaniem uciążliwości hałasu drogowego).

Zgodnie z przepisami ochrony środowiska bieżące przeciwdziałanie wymienionym zagrożeniom polegać będzie na zapewnieniu jak najlepszego klimatu akustycznego oraz utrzymaniu dobrego stanu środowiska.

Wojewoda określi program działań poza aglomeracjami – do 30 czerwca 2008 r..

Tab. 9 Zadania i programy wieloletnie (w oparciu o PPOŚ)

Zadania i programy wieloletnie wynikające ze strategii rozwoju gminy lub studium w zakresie zrównoważonego rozwoju przestrzennego-związanych z ochroną powietrza i ochroną przed hałasem		Opracowanie wykonawca rok
w infrastrukturze technicznej	w komunikacji	
Gazyfikacja gminy i wprowadzenie nowoczesnych systemów ogrzewania.	Dostosowanie infrastruktury do nowych zadań gminy-ustalenie programu rozwoju infrastruktury w gminie.	Strategia rozwoju gminy Masłów Świętokrzyska Agencja Rozwoju Regionu S.A. Kielce

3.5. Wyznaczenie obszarów zagrożonych hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

W Polsce obowiązują dwa podstawowe akty prawne regulujące zagadnienia hałasu i ochrony przed promieniowaniem:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska,
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 80, poz. 717) z późniejszymi zmianami

Baza danych dotycząca zanieczyszczenia środowiska hałasem jest znacznie skromniejsza w porównaniu do innych zagadnień ochrony środowiska. Badania przeprowadzone w ostatnich latach wskazują na poszerzanie się obszarów o niekorzystnym klimacie akustycznym, co prowadzi do zwiększenia populacji objętej szkodliwym jego wpływem.

Do głównych źródeł hałasu wpływających na zwiększenie uciążliwości akustycznej dla środowiska zewnętrznego należą: ruch drogowy i kolejowy oraz działalność prowadzona na terenach niektórych obiektów.

Hałas kolejowy

Przez obszar gminy Masłów bezpośrednio nie przebiega linia kolejowa. Odległość od linii kolejowej relacji Warszawa – Kielce- Kraków , do granicy gminy jest tak niewielka, że wpływ hałasu powodowany ruchem pociągów może być odczuwalny również na obszarze gminy Masłów.

Badania hałasu wywołane ruchem kolejowym prowadzone były na linii kolejowej Warszawa – Kielce - Kraków (1998 r.). Hałas mierzono jedynie w odległości 7,5 m od skrajnego toru, nie określając strefy uciążliwości. Stwierdzono, że w porównaniu z hałasem drogowym jest on mniej uciążliwy z uwagi na niższe natężenie, jak również fakt, że linie kolejowe przebiegają na ogół przez tereny słabo zabudowane.

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie hałasu:

- niekorzystne trendy rozszerzania się terenów zagrożonych akustycznie przez hałas samochodowy. Znaczny wzrost ruchu pojazdów, w tym całodobowego ruchu samochodów ciężarowych,
- planowana modernizacja i rozbudowa lotniska w Masłowie do roli obiektu regionalnego.

Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące

Ochrona ludzi i środowiska przed niejonizującym promieniowaniem elektroenergetycznym uregulowana jest ustawowo (prawo budowlane, prawo ochrony środowiska, ustawa o planowaniu przestrzennym), przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy oraz sanitarnymi.

Niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne jest zjawiskiem powszechnym. Źródłami tego promieniowania są systemy przesyłowe energii elektrycznej, stacje radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej, urządzenia diagnostyczne, terapeutyczne, różne urządzenia przemysłowe, a także domowe. Dla ochrony środowiska istotne znaczenie mają urządzenia, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości 0,1 – 300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz, umieszczone w środowisku naturalnym.

Na terenie gminy Masłów brak jest urządzeń wytwarzających szkodliwe promieniowanie elektromagnetyczne.

4. Gospodarka odpadami

Odpady wytworzone przez społeczeństwo i działalność gospodarczą są zagrożeniem najsilniej oddziałującym na stan czystości powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, powierzchnię ziemi i krajobraz.

Na terenie gminy Masłów nie ma zorganizowanych składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych. Szczegółowe dane dotyczące gospodarki odpadami w gminie zawiera odrębne opracowanie: „Plan gospodarki odpadami w gminie Masłów”. W opracowaniu omówiono aktualną sytuację w gospodarce odpadami na terenie gminy oraz strategię działań krótko i długoterminowych.

Odpady komunalne

Na terenie gminy, według obliczeń szacunkowych wytworzono w 2003 r. 1 273 Mg odpadów komunalnych. Zorganizowaną zbiórką odpadów objęto wszystkie sołectwa. Nie dotyczy to wszystkich gospodarstw domowych – liczebnie jest to około 60 % gospodarstw.

Świadczy to o tym, iż część odpadów trafia do środowiska w sposób niekontrolowany – część jest wykorzystywana w obrębie zabudowy jako kompost lub jest spalona, część natomiast trafia na „dzikie” wysypiska śmieci. Odpady komunalne wywożone są na składowisko w Promniku gm. Strawczyn.

Zbiórka odpadów mieszanych jest podstawowym systemem zbierania odpadów komunalnych na terenie gminy Masłów. Sukcesywnie wprowadzana jest selektywna zbiórka odpadów. Segregacja dotyczy tylko odpadów z plastiku i szkła do pojemników (25), które są ogólnie dostępne.

Na terenie gminy prowadzona jest w sposób zorganizowany zbiórka odpadów wielkogabarytowych 2 razy w roku.

Odpady przemysłowe

Na terenie gminy działalność gospodarcza wiąże się z przemysłem wydobywczym (kopalnia „Wiśniówka”) i sektorem usług i ogólnobudowlanych, handlowych, samochodowych i transportowych oraz hotelarsko – gastronomicznych.

Niewielka część z tych odpadów trafia na składowisko, część jest odbierana przez specjalistyczne firmy, posiadające odpowiednie zezwolenie, lub są wykorzystywane gospodarczo.

Odpady niebezpieczne

Jak wynika z analizy zebranych materiałów, na terenie gminy, wśród odpadów niebezpiecznych dominują głównie: zużyte baterie i akumulatory ołowiowe, lampy fluorescencyjne, przepracowane oleje, przeterminowane leki i chemikalia. Brak jest kompleksowego systemu zbierania i unieszkodliwiania tych odpadów. Zbiórkę odpadów z urządzeń elektrycznych i elektronicznych prowadzi się w ramach zbiórki odpadów wielkogabarytowych. Zorganizowane zbieranie odpadów niebezpiecznych występuje w obiektach użyteczności publicznej, urzędy placówki handlowe szkoły, są to głównie świetlówki i baterie.

Zużyte akumulatory zbierane są przez sklepy z częściami i akcesoriami samochodowymi, przy okazji zakupu nowych urządzeń.

Odpady zawierające azbest to przede wszystkim płyty azbestowo – cementowe, powstające w wyniku prac rozbiórkowych prowadzonych na obiektach budowlanych. Na terenie gminy Masłów oszacowano ilość wyrobów azbestowych. Są to pokrycia dachowe. Wynoszą one łącznie 262214 m², tj. ca 2496 Mg. Wszystkie materiały zawierające azbest będą sukcesywnie wymieniane do 2032 r.. Na terenie gminy brak jest urządzeń zawierających PCB. Odpady powstające podczas bieżących rozbiórek i wymiany pokryć dachowych z azbestu, wraz z gruzem trafiają poza teren gminy, choć nie wykluczone, że mogą być wyrzucane na terenie gminy w miejscach do tego nie przeznaczonych, np. „dzikie wysypiska”.

5. Gospodarka wodno – ściekowa

Całość zagadnień związanych z korzystaniem z zasobów wodnych oraz racjonalnym ich kształtowaniem i ochroną reguluje ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku, Prawo Wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229) z późniejszymi zmianami. Ustawa ta reguluje gospodarowanie wodą w nawiązaniu do przepisów unijnych, w tym Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/EC, przyjętej przez Parlament Europejski w grudniu 2000 roku.

Przepisy te przewidują prowadzenie zintegrowanej gospodarki wodnej, realizowanej zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz zakładają zlewniowe kształtowanie i ochronę

zasobów wodnych. Taki system gospodarowania oznacza całościowe spojrzenie na tworzenie zasobów wodnych, możliwość ich wykorzystania i wszelkie procesy zachodzące w zlewni.

Przepisy art. 31 ustawy Prawo Wodne określają korzystanie z wód jako ich używanie zaspakajające wszelkie potrzeby ludności oraz gospodarki, jednocześnie jednak stawiają wymagania, których korzystanie z wód nie może naruszać: nie może powodować pogorszenia stanu ekologicznego wód i ekosystemów od nich zależnych, a także marnotrawstwa wody, marnotrawstwa energii wody, ani wyrządzać szkód.

Stan ilościowy i jakościowy zasobów wodnych stanowi jeden z podstawowych mierników atrakcyjności inwestycyjnej.

W świetle integracji z Unią Europejską zgodnie z „Programem ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” za priorytetowe uznaje się następujące problemy gospodarki wodnej:

- ochrona wód przed zanieczyszczeniem,
- zapewnienie wody do picia spełniającej wymagane standardy,
- przywrócenie jakości ekologicznej wodom powierzchniowym,
- prowadzenie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

5.1. Diagnoza stanu w zakresie zwodociągowania i skanalizowania gminy Masłów

Zaopatrzenie w wodę.

Główne źródło zaopatrzenia w wodę ludności na terenie gminy Masłów stanowi ujęcie wody podziemnej z utworów dewonu, zlokalizowane w Woli Kopcowej, na którym bazuje wodociąg Masłów i Wola Kopcowa. Zasoby eksploatacyjne ujęcia wynoszą 60 m³/h przy depresji 10,0 m. Woda jest dobrej jakości i nie wymaga uzdatniania. Stopień zwodociągowania gminy określony jest na 50,4 %.

Odprowadzanie ścieków

Z chwilą zwodociągowania gminy Masłów pojawił się problem z odprowadzaniem ścieków. Na terenie gminy, brak jest komunalnej oczyszczalni ścieków. Ścieki bytowe z części skanalizowanej (Dąbrowa, Masłów I) odprowadzane są do komunalnej sieci kanalizacji sanitarnej m. Kielce. W najbliższym czasie przewidywana jest realizacja budowy sieci kanalizacyjnej w Domaszowicach i Woli Kopcowej.

Na terenie gminy funkcjonują 3 mechaniczno – biologiczne oczyszczalnie przyobiektowe: przy U.G. w Masłowie, Hotelu „Przedwiośnie” w Mącholicach oraz przy kopalni kwarcytu w Wiśniówce.

Na terenie gminy Masłów, według informacji UG zlokalizowano 861 szamb i 16 oczyszczalni przydomowych.

5.2. Działania niezbędne do zmniejszenia zróżnicowania pomiędzy stopniem zwodociągowania a skanalizowania

Obecnie gmina Masłów skanalizowana jest w niewielkim stopniu, istnieje kanalizacja sanitarna w Dąbrowie Kolonii i Masłowie I, skąd ścieki odprowadzane są do kanalizacji komunalnej miasta Kielce – na terenie gminy nie ma komunalnej oczyszczalni ścieków.

W najbliższym czasie przewidziana jest do realizacji sieć kanalizacyjna w Domaszowicach i Woli Kopcowej. W następnych latach projektuje się intensywną rozbudowę kanalizacji na terenie gminy.

Gmina należy do Międzygminnego Związku Wodociągów i Kanalizacji.

5.3. Jakość wody pitnej i ochrona źródeł zaopatrzenia ludności w wodę

Podstawowym warunkiem, decydującym o przydatności możliwości wykorzystania wody zarówno powierzchniowej jak i podziemnej, jest jej czystość.

Szczególnej ochrony wymagają zasoby wód podziemnych, które są głównym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia. W tym celu, tam gdzie to jest niezbędne należy ustanawiać strefy ochronne ujęć wód podziemnych. W strefach takich zabronione jest między innymi lokalizowanie składowisk odpadów, cmentarzy, lokalizowanie magazynów produktów ropopochodnych. Jakość wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 listopada 2002 r..

Konieczność ochrony wód podziemnych spowodowała powstanie monitoringu wód podziemnych, tzn. kontrolno – decyzyjnego systemu oceny dynamiki przemian w wodach podziemnych. Monitoring polega na prowadzeniu w wybranych charakterystycznych punktach (stacjach, posterunkach, punktach obserwacyjnych) powtarzalnych pomiarów stanu zwierciadła wód podziemnych oraz jakości wody, a także interpretacji otrzymanych wyników badań w aspekcie ochrony środowiska wodnego.

Celem monitorowania wód podziemnych jest wspomaganie działań zmierzających do likwidacji lub ograniczenia ujemnego wpływu czynników antropogenicznych na wody podziemne – tzw. antropopresji. W roku 2003 monitoring wód podziemnych prowadzony był w sieciach: krajowej, regionalnej i lokalnych. Zadaniem monitoringu regionalnego jest rozpoznanie oraz kontrola jakości wód w użytkowych poziomach wodonośnych o znaczeniu regionalnym (GZWP). Zadaniem monitoringu lokalnego jest rozpoznanie i śledzenie wpływu ognisk zanieczyszczeń (istniejących i potencjalnych) na jakość wód podziemnych oraz osłona ujęć wód podziemnych.

Na terenie gminy Masłów nie ma punktów badania wody podziemnej włączonych do krajowej lub regionalnej sieci monitoringu jakości wód podziemnych.

Szczególnej ochrony wymagają zasoby wód podziemnych, które stanowią główne źródło zaopatrzenia w wodę pitną gminy. Dla ujęcia w Woli Kopcowej decyzją wodnoprawną została utworzona strefa ochronna na czas obowiązywania pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych.

Bardzo duże zagrożenie dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych stanowią ścieki odprowadzane bez oczyszczania z gospodarstw indywidualnych w rejonach nieskanalizowanych.

Ścieki ze zbiorników bezodpływowych (szamb) często są wywożone i wylewane w miejsca przypadkowe. Powoduje to wzrost zanieczyszczenia bakteriologicznego i związków azotu i fosforu.

5.3.1. Działania na rzecz ochrony wód powierzchniowych i podziemnych

Głównym zadaniem gospodarki wodnej jest ochrona wód przed zanieczyszczeniem, racjonalne i oszczędne gospodarowanie zasobami oraz systematyczne zwiększanie retencji powierzchniowej oraz poprawa ochrony przeciwpowodziowej.

Ochrona wód to zespół środków i ograniczeń (naukowych, technicznych i legislacyjnych) w użytkowaniu terenu, które gwarantują stałe utrzymywanie możliwości poboru wód dobrej jakości (ochrona jakościowa) w ilości nie przewyższającej obliczonych zasobów dyspozycyjnych zbiornika i zasobów eksploatacyjnych ujęcia – ochrona ilościowa.

Ochronę zasobów wodnych dzielimy na ochronę bierną i ochronę czynną. Ochrona bierna polega na przestrzeganiu zakazów. Służą temu odpowiednie regulacje prawne, które obejmują ograniczenie różnorodnych działań mogących wpływać negatywnie na jakość wód. Zwykle polega ona na ustanawianiu stref ochronnych.

Ochrona czynna jest realizowana przez wykonywanie nakazów. Zwykle wiąże się to ze stosowaniem środków technicznych, których celem jest usunięcie przyczyn zanieczyszczeń, oczyszczanie i uzdatnianie wód.

Niezwykle ważnym elementem czynnej i biernej ochrony wód jest monitoring, który spełnia rolę ostrzegawczą, prewencyjną i służy prognozowaniu. Badania wód podziemnych ujmowanych dla zaopatrzenia zbiorowego wykonywane są przez Sanepid w ramach kontroli sanitarnej.

Stan czystości wód powierzchniowych oceniany jest wg trzystopniowej klasyfikacji śródlądowych wód powierzchniowych wraz z normami dopuszczalnymi wskaźników zanieczyszczeń, ustanowionymi rozporządzeniem resortowego ministra.

Na terenie gminy Masłów brak stałych punktów pomiarowo – kontrolnych cieków powierzchniowych. Jakość wód powierzchniowych powinna być chroniona regionalnie, zlewniowo. Nawet najlepsze rozwiązania w jednej gminie nie przyniosą spodziewanych rezultatów.

Bardzo dużym zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych są w dalszym ciągu ścieki odprowadzane bez oczyszczania z gospodarstw indywidualnych w miejscowościach nieskanalizowanych. Ścieki gromadzone w zbiornikach bezodpływowych są obciążone dużym ładunkiem zanieczyszczeń, a po wybraniu ze zbiorników znaczna ich część trafia w miejsca przypadkowe, np. ciek wodny, rowy przydrożne, pola czy lasy.

Obecnie obowiązujące przepisy prawa dają możliwość kontroli wywożonych szamb. Na mocy ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie, każdy wójt i burmistrz może kontrolować rachunki za wywóz szamb. Na terenie gminy Masłów kontrole takie przeprowadza się w przypadku złożenia skargi. Zagrożenia dla jakości wód wynikają również

z zanieczyszczeń obszarowych związanych ze stosowaniem nawozów sztucznych i chemicznych środków ochrony roślin oraz niewłaściwego gromadzenia odpadów.

Innym ważnym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych są ścieki deszczowe (wody opadowe), które spływając powierzchnie dopływają do odbiorników wraz z niesionymi zanieczyszczeniami. Nie bez znaczenia są zanieczyszczenia substancjami ropopochodnymi, pochodzącymi z transportu, magazynowania i dystrybucji paliw. Każda z nowobudowanych lub modernizowanych stacji paliw zobowiązana jest do posiadania urządzeń do podczyszczania ścieków deszczowych. Właściwa eksploatacja zainstalowanych urządzeń będzie miała decydujący wpływ na ograniczenie zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych, a prowadzony monitoring umożliwi wczesne wykrycie zagrożenia.

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych w gminie winna być celem priorytetowym w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego.

5.4. Określenie potrzeb w zakresie budowy wodociągów, kanalizacji i systemu oczyszczania ścieków

Dla przystosowania gospodarki wodnej w województwie do obowiązujących wymagań i przepisów prawnych „Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” wyznaczył konieczność osiągnięcia następujących celów priorytetowych, uwzględniających kryteria zrównoważonego rozwoju:

1. uzyskanie i utrzymanie wysokiej jakości wód powierzchniowych poprzez budowę i rozbudowę kanalizacji sanitarnej i deszczowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
2. skuteczną ochroną dobrego stanu jakościowego wód podziemnych z jednoczesną racjonalizacją struktury ich zużycia,
3. przejście na całościowe gospodarowanie zasobami wodnymi, realizowane w układzie zlewniowym,
4. poprawa ochrony przeciwpowodziowej,
5. osiągnięcie zamierzeń programu małej retencji,
6. racjonalne stosowanie nawozów naturalnych i sztucznych, w celu utrzymania dobrej jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

Realizacja wytyczonych przez „Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” celów strategicznych gospodarki wodnej zgodnie z obowiązującymi

przepisami, w wielu przypadkach uwarunkowana jest realizacją zadań związanych z zarządzaniem zasobami wodnymi dla obszaru kraju, dorzeczy i regionów wodnych:

- w zakresie retencji powierzchniowej, ochrony przeciwpowodziowej oraz korzystania z wód regionu wodnego – opracowaniem przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej planu gospodarowania wodami na obszarze państwa z uwzględnieniem podziału na obszary dorzeczy, przygotowaniem projektu planu ochrony przeciwpowodziowej,
- opracowanie analizy stanów zasobów wodnych oraz stanu ochrony przed powodzią w regionie wodnym, warunków korzystania z wód regionu wodnego, projektów planów ochrony przeciwpowodziowej w regionie wodnym, analizy ekonomicznej gospodarowania wodami w regionie wodnym – opracowanej przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej, w Krakowie,
- sporządzenia przez RZGW wykazów:
 - wód powierzchniowych i podziemnych, które są lub mogą być w przyszłości wykorzystane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia,
 - wód powierzchniowych wykorzystywanych do celów rekreacyjnych, a w szczególności do kąpieli,
 - wód powierzchniowych przeznaczonych do bytowania ryb, skorupiaków i mięczaków oraz umożliwiających migrację ryb,
 - wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

6. Mała retencja

6.1. Stan istniejący

Wody powierzchniowe gromadzone są w naturalnych lub sztucznych zbiornikach wodnych.

Na terenie gminy Masłów znajduje się 2 zbiorników retencyjne:

1. Cedzyna – część z 64 hektarowej powierzchni – (850 m³ pojemności) na rzece Lubrzance,
2. Ciekoty – 1,50 ha – 2 800 m³ pojemności, na dopływie Lubrzanki.

7. Ochrona przed powodzią

7.1. Wskazanie terenów zagrożonych powodzią

Zgodnie z Art. 82 ustawy Prawo wodne obszary zagrożone powodzią obejmują:

- obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią (np. między wałem przeciwpowodziowym a linią brzegu rzeki),
- obszar potencjalnego zagrożenia powodzią (tereny narażone na przelanie się wód przez koronę wału lub zalanie w przypadku zniszczenia odcinka wału i zagrożone zniszczeniem budowli piętrzących), które w drodze rozporządzenia może określić minister właściwy ds. gospodarki wodnej,
- obszary nieobwałowane, narażone na niebezpieczeństwo powodzi (zgodnie z ustawą Prawo wodne) dla obszarów tych Dyrektor właściwego RZGW (tu RZGW w Krakowie) sporządzi studium określające m.in.: granice obszarów bezpośredniego zagrożenia uwzględniające częstotliwość występowania powodzi, ukształtowanie dolin rzecznych i tarasów zalewowych, strefę przepływów wezbrań powodziowych, tereny zagrożone osuwiskami oraz depresyjne i bezodpływowe. Dotychczas obszary zagrożone powodzią określone były w operacie przeciwpowodziowym z 1989 r. dla byłego woj. kieleckiego skorygowane decyzją Wojewody Świętokrzyskiego z dn. 17.04.2001 r..
- uwzględniania zasięgu tych obszarów oraz obowiązujących w ich obrębie warunków ochrony przeciwpowodziowej w planie zagospodarowania przestrzennego województwa, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin, planach miejscowych oraz decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów,
- uzgadniania planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów w zakresie problematyki przeciwpowodziowej z Dyrektorem właściwej RZGW i Wojewodą.

7.2. Niezbędne działania dla ochrony przeciwpowodziowej

Dla ochrony przeciwpowodziowej (ochrona ludzi i mienia) konieczne jest zachowanie i tworzenie wszelkich systemów retencji wód z rezerwą powodziową, realizację nowych, utrzymanie wałów przeciwpowodziowych, odpowiednie kształtowanie zagospodarowania przestrzennego terenów zagrożonych powodzią oraz działania organizacyjne mające na celu:

- obserwację przepływów i wczesne ostrzeżenie,
- szczegółowe rozpoznanie miejsc szczególnie zagrożonych powodzią,

- dokonywanie wiosennych przeglądów urządzeń wodnych, rowów, przepustów, studzienek ściekowych oraz podejmowanie prac mających na celu udrażnianie w/w obiektów,
- doposażenie jednostek ratowniczo – gaśniczych w sprzęt niezbędny do ratownictwa wodnego,
- zapewnienie technicznych środków łączności radiowo – telefonicznej w gminie.

Mieszkańcy i użytkownicy terenów zagrożonych powinni być systematycznie informowani o:

- potencjalnym i rzeczywistym zasięgu powodzi,
- lokalnym systemie ochrony przeciwpowodziowej,
- właściwych sposobach zachowania się podczas powodzi,
- metodach zabezpieczenia się w tym okresie,
- metodach zabezpieczenia budynków przed powodzią,
- metodach likwidacji jej skutków.

Wykonanie specjalistycznych operatów weryfikujących braki rozpoznania zasięgu terenowego ewentualnych zagrożeń powodziowych na obszarze gminy. Jeśli takie zagrożenia zostaną udokumentowane należy wyeliminować możliwość dopuszczenia lokalizacji nowej zabudowy i kolizyjnego zagospodarowania w granicach terenów zalewowych – stosownie do wymogów określonych w operatach i w przepisach szczegółowych.

8. Lesistość

Podstawowymi przepisami prawnymi regulującymi zagadnienia gospodarki leśnej są:

- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. nr 56, poz. 679), z późniejszymi zmianami.
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (Dz. U. Nr 229, poz. 2273). i.

8.1. Charakterystyka stanu istniejącego

Lasy i grunty leśne zajmują w gminie Masłów 3253 ha i stanowi to 37,7 % powierzchni ogólnej gminy. Wskaźnik ten jest wyższy od średniej dla powiatu kieleckiego, który wynosi 34,8 %. Skupiają się w czterech głównych kompleksach rozmieszczonych w północno – zachodniej części oraz północno – wschodniej części gminy.

Planowane jest zalesienie terenów, na podstawie wniosków złożonych do Starosty Powiatu Kieleckiego.

Działania na rzecz poprawy stanu terenów leśnych

Działania na rzecz poprawy stanu terenów leśnych w gminie Masłów oparte zostały głównie na „Wojewódzkim programie zwiększania lesistości na lata 2000 – 2020”.

Działaniami na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego jest także racjonalne użytkowanie zasobów leśnych, które zapewni trwale zrównoważona wielofunkcyjna gospodarka leśna, uwzględniająca:

- Wzrost ilościowy i jakościowy zasobów leśnych.
- Zachowanie lasów i korzystnego ich wpływu na warunki życia ludzi oraz na równowagę przyrodniczą.
- Ochronę różnorodności biologicznej środowiska leśnego.
- Szczególną ochronę lasów, które stanowią naturalne fragmenty rodzimej przyrody, chronią środowisko przyrodnicze, pełnią funkcje krajobrazowe, glebochronne i wodochronne, chronią tereny narażone na zanieczyszczenie i uszkodzenie, służą potrzebom naukowym.
- Rozwój społecznych funkcji lasów z równoczesnym równoważeniem ich funkcjami ekologicznymi.

Działania priorytetowe:

Aby osiągnąć ww. cele wymagane jest zrealizowanie następujących działań priorytetowych:

- Zwiększenie lesistości zgodnie z wojewódzkim programem jej zwiększenia (2003 – 2010 i w dalszej perspektywie).
- Ujęcie granicy polno – leśnej, określonej w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w nowej edycji planu zagospodarowania przestrzennego.

- Wspomaganie działań wynikających z planów urządzenia lasów wszystkich form własności jak m.in.:
 - zasobów leśnych w wyniku przebudowy drzewostanów jednogatunkowych na mieszane oraz droga zabiegów biomelioracyjnych – działania ciągłe,
 - zmianę różnorodności biologicznej w lasach na poziomie genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym, m.in. poprzez wprowadzanie gatunków rodzimych, przebudowę monokultur itp. – działania ciągłe.
- Utrzymanie wielofunkcyjności lasów i wzmożenie ich korzystnego oddziaływania na środowisko (zwiększenie funkcji glebochronnej i wodochronnej oraz klimatotworczej).
- Dostosowanie lasów i leśnictwa, w większym niż dotychczas zakresie, do wypełniania zróżnicowanych funkcji społecznych (np. turystycznych).
- Powszechną i ciągłą ochronę lasów przed wyłączeniem z użytkowania leśnego (zagospodarowanie lasów na cele nieleśne w planach miejscowych może być dokonane tylko w uzasadnionych przypadkach i przy braku innych rozwiązań przestrzennych) – działania ciągłe.
- Systematyczne porządkowanie ewidencji gruntów pod kątem pełnego uwzględnienia gruntów zalesionych – działania ciągłe.

8.2. Wskazanie terenów pod zalesienie

Program zalesień na terenie gminy uwzględniono w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Masłów opracowanym w 2000 r.. Wskazano tereny przeznaczone pod zalesienie materiałem nasadzeniowym rodzimych gatunków, ze wskazaniem na wielogatunkowość drzewostanów.

9. Rekultywacja terenów zdegradowanych

Tereny zdegradowane na terenie gminy Masłów związane są z eksploatacją i przetwórstwem surowców skalnych. Znaczenie gospodarcze mają złoża piaskowców kwarcytowych wydobywane w Wiśniówce.

Eksploracja narusza naturalne warunki przyrodnicze oraz doprowadza do powstania trwałych przekształceń powierzchni terenu.

W przypadku eksploatacji surowców mineralnych bez względu na wielkość wydobycia określany jest każdorazowo kierunek rekultywacji, co znajduje swoje odzwierciedlenie w dokumentach zezwalających na wydobycie. Obowiązek rekultywacji zawsze ciąży na zakładzie eksploatującym złoża. Po zakończeniu rekultywacji na wniosek Zakładu, pozytywnie zaopiniowany przez Wójta gminy i Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego, właściwy organ administracyjny wydaje decyzję o uznaniu rekultywacji gruntów za zakończoną.

Do degradacji terenu przyczyniać się również może nielegalna „dzika” eksploatacja piasku. Niekontrolowane wydobycie, powstawanie wyrobisk i osuwisk, stanowi zagrożenie nie tylko dla środowiska przyrodniczego, ale może również stanowić zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi i zwierząt.

9.1. Wskazanie miejsc zdegradowanych

Tereny zdegradowane, pogórnice (dawna eksploatacja bez rekultywacji) stają się bardzo często miejscem lokalizacji „dzikich” wysypisk śmieci

Na terenie gminy Masłów nie stwierdzono występowania mogilników.

9.2. Kierunki działań w zakresie rekultywacji i zagospodarowania terenów zniszczonych

Prace rekultywacyjne mają na celu doprowadzenie podłoża do stanu umożliwiającego zagospodarowanie terenów zdegradowanych i obejmują one szereg czynności technicznych polegających na:

- uporządkowaniu rzeźby terenu,
- budowie systemów drenażu,
- odwadnianiu terenu,
- nawiezieniu gleby.

W przypadku terenów związanych z eksploatacją i przetwórstwem surowców skalnych, jedną z form zwrócenia przyrodzie zdegradowanych terenów jest ich wykorzystanie do produkcji leśnej, tworzenie w wyrobiskach oczek wodnych, miejsc rekreacji i in.

Tab. 11. CELE I ZADANIA OCHRONY ŚRODOWISKA

CELE ŚREDNIO-OKRESOWE	PROGRAMY KRÓTKO-OKRESOWE	ZADANIA I CELE REALIZACYJNE	PODSTAWA PRAWNA	PODMIOTY REALIZUJĄCE	SZACUNKOWE KOSZTY	POTENCJ. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	TERMIN REALIZACJI
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE							
OCHRONA I ZWIĘKSZENIE BIORÓŻNORODNOŚCI (CEL GŁÓWNY)							
Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym	Wprowadzenie odpowiednich procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem	do 2008 r. aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem tworzenia obszarów funkcjonalnych chroniących obszary cenne przyrodniczo W	Ustawa o samorządzie gminy, Ustawowa o ochronie przyrody	gmina		budżet gminy	2008
Podniesienie walorów przyrodniczych i estetycznych gminy	„Zielona gmina”-rozwój terenów zielonych dostępnych publicznie	do 2005 r. sporządzenie gminnego programu rozwoju i pielęgnacji zieleni trwałej W	Ustawa o samorządzie gminy, Ustawowa o ochronie przyrody	gmina, organizacje pozarządowe, mieszkańcy	wkład rzeczowy gminy	budżet gminy	program ciągły
		w każdym roku dokonanie nasadzeń co najmniej 200 sztuk zieleni trwałej			1 000 zł	budżet gminy	

Program ochrony środowiska dla gminy Mastów

CELE ŚREDNIO-OKRESOWE	PROGRAMY KRÓTKO-OKRESOWE	ZADANIA I CELE REALIZACYJNE	PODSTAWA PRAWNA	PODMIOTY REALIZUJĄCE	SZACUNKOWE KOSZTY	POTENCJ. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	TERMIN REALIZACJI
	Rozwijanie i tworzenie nowych pasów zieleni śródpolnej	do 2005 r. opracowanie programu nasadzeń roślinności śródpolnej W	Ustawa o ochronie przyrody, Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych	gmina, FOGR, właściciele gruntów rolnych	wkład rzeczowy gminy	budżet gminy	2005
		do 2005 r. upowszechnienie wśród rolników w gminie korzyści ekologicznych wynikających z nasadzeń śródpolnych K	j.w.	ODR	1 000 zł rocznie	ODR	2005
	Ochrona prawna terenów zadrzewionych i cennych przyrodniczo W	do 2005 r. rozpoznanie terenu gminy pod kątem ustanowienia parków gminnych, użytków ekologicznych i in. W	Ustawa o ochronie przyrody, Ustawa o samorządzie gminy	gmina	1 000 zł rocznie	budżet gminy	2005
Zwiększenie oferty turystycznej i rekreacyjnej gminy	Plan zagospodarowania obrzeży zbiorników wodnych na terenie gminy W	stworzenie nowego publicznego terenu rekreacji i wypoczynku W	Ustawa o samorządzie gminy	gmina, WZIR, PZW, gospodarstwa rybackie	20 000 zł	budżet gminy koła wędkarzy PZW	2005
	Ekologiczne ścieżki rekreacyjne	do 2006 r. wytyczenie i zagospodarowanie co najmniej dwóch tras turystyki pieszej, rowerowej i konnej o walorach edukacji ekologicznej	Ustawa o ochronie przyrody, Ustawa o samorządzie gminy	gmina, organizacje pozarządowe	10 000 zł	budżet gminy budżet powiatu	2007

Program ochrony środowiska dla gminy Mastów

CELE ŚREDNIO-OKRESOWE	PROGRAMY KRÓTKO-OKRESOWE	ZADANIA I CELE REALIZACYJNE	PODSTAWA PRAWNA	PODMIOTY REALIZUJĄCE	SZACUNKOWE KOSZTY	POTENCJ. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	TERMIN REALIZACJI
	Projekt „Czysta gmina”	coroczne uczestnictwo młodzieży szkolnej w akcjach porządkowych na terenie gminy (m. in. w sprzątanii świata) W	Ustawa o ochronie przyrody, Ustawa o utrzymaniu porządku i czystości w gminach	gmina (szkoły), mieszkańcy, zakłady pracy org. ekologiczne	wkład rzeczowy gminy 3 000 zł	budżet gminy	program ciągły
		do końca 2004 r. przygotowanie nowego regulaminu dotyczącego porządku i czystości w gminie oraz zasad jego egzekwowania W	Ustawa o utrzymaniu porządku i czystości w gminach	komisje i Rada Gminy	wkład rzeczowy gminy	budżet gminy	2004
Dbłość o tereny znajdujące się pod ochroną	Rezerwy przyrody istotnym elementem zrównoważonego rozwoju	do 2005 r. podjęcie działań zaleconych w istniejących planach ochrony rezerwatów K	Ustawa o lasach, Ustawa o ochronie przyrody	Wojewódzki Konserwator Przyrody nadleśnictwo gmina	wkład rzeczowy gminy	budżet wojewody, nadleśnictwa budżet gminy	program ciągły
		sporządzenie planu ochrony zespołu przyrodniczo-krajobrazowego pod nazwą Mąchocicki Przełom Lubrzanki K	Ustawa o ochronie przyrody	Wojewódzki Konserwator Przyrody	5 000 zł (-)	budżet wojewody, budżet nadleśnictwa	2007

Program ochrony środowiska dla gminy Mastów

CELE ŚREDNIO-OKRESOWE	PROGRAMY KRÓTKO-OKRESOWE	ZADANIA I CELE REALIZACYJNE	PODSTAWA PRAWNA	PODMIOTY REALIZUJĄCE	SZACUNKOWE KOSZTY	POTENCJ. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	TERMIN REALIZACJI
GLEBY							
OCHRONA GLEBY (CEL GŁÓWNY)							
Zapobieganie skażeniu i degradacji gleb użytkowanych rolniczo	Właściwe rolnicze użytkowanie gleb	do 2005 r. rozpoczęcie działań mających na celu propagowanie wśród rolników Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej K	Ustawa o nawozach i nawożeniu, Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych	gmina, ODR	1 000 zł	budżet ODR	program ciągły
		okresowe monitorowanie zasobności gleb K	j.w.	gmina	wkład rzeczowy gminy	rolnicy	program ciągły
		do końca 2004 r. ustalenie procedury kontrolnej, monitoringu postępowania z opakowaniami po nawozach sztucznych i środkach ochrony roślin K	j.w.	j.w.	wkład rzeczowy gminy	budżet gminy PIH	raz w roku program ciągły

Program ochrony środowiska dla gminy Mastów

CELE ŚREDNIO-OKRESOWE	PROGRAMY KRÓTKO-OKRESOWE	ZADANIA I CELE REALIZACYJNE	PODSTAWA PRAWNA	PODMIOTY REALIZUJĄCE	SZACUNKOWE KOSZTY	POTENCJ. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	TERMIN REALIZACJI
	Budowa płyt obornikowych i budowa zbiorników na gnojówkę i gnojowicę	do 2005 r. podjęcie masowej akcji edukacyjnej poprzez dostarczenie do każdego gospodarstw rolnego ulotek na temat potrzeby budowania płyt obornikowych lub zbiorników na gnojowicę K	Ustawa o nawozach i nawożeniu	ODR, gmina	500 zł rocznie	budżet gminy ODR	2008
Zapobieganie skażeniu i degradacji gleb przy trasach komunikacji samochodowej	Rozpoznanie skali zanieczyszczeń komunikacyjnych	do 2005 r. ustalenie przy drogach co najmniej dwóch reprezentatywnych punktów pomiarowych K	Ustawa Prawo ochrony środowiska	gmina, WIOŚ, SChR	wkład rzeczowy gminy	budżet gminy	2004
		co najmniej dwa razy w roku przeprowadzenie badania zanieczyszczenia gleb K	Ustawa Prawo ochrony środowiska	WIOŚ, SChR	1 000 zł rocznie (-)	rolnicy	program ciągły
Racjonalne zagospodarowanie terenów o słabych glebach	Identyfikacja gruntów i nieużytków do planowego zalesienia	do 2008 r. wybranie i zalesienie gruntów kasy V, VI i nieużytków K	Ustawa o przeznac. gruntów rolnych do zalesienia	właściciele gruntów, starostwo powiatowe	wkład rzeczowy gminy	budżet starostwa powiat.	program ciągły

Program ochrony środowiska dla gminy Mastów

CELE ŚREDNIO-OKRESOWE	PROGRAMY KRÓTKO-OKRESOWE	ZADANIA I CELE REALIZACYJNE	PODSTAWA PRAWNA	PODMIOTY REALIZUJĄCE	SZACUNKOWE KOSZTY	POTENCJ. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	TERMIN REALIZACJI
GOSPODARKA ODPADAMI							
ZAGOSPODAROWANIE ODPADÓW (CEL GŁÓWNY)							
Racjonalne zagospodarowanie odpadów	Sporządzenie gminnego planu gospodarki odpadami	<p>do 30.06.2004 r. powstanie uaktualnionego dokumentu: gminnego planu gospodarki odpadami, obejmującego między innymi następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizację segregacji, wywozu i utylizacji wszystkich rodzajów odpadów, • bezpieczne usuwanie odpadów szkodliwych dla zdrowia (łącznie z azbestem), • monitorowanie strumieni odpadów, prowadzenie szczegółowych pomiarów i dokumentacji. <p>K</p>	<p>Ustawa o odpadach,</p> <p>Ustawa Prawo ochrony środowiska</p>	gmina	10 000 zł	budżet gminy	2004

Program ochrony środowiska dla gminy Mastów

CELE ŚREDNIO-OKRESOWE	PROGRAMY KRÓTKO-OKRESOWE	ZADANIA I CELE REALIZACYJNE	PODSTAWA PRAWNA	PODMIOTY REALIZUJĄCE	SZACUNKOWE KOSZTY	POTENCJ. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	TERMIN REALIZACJI
WODY							
OCHRONA WÓD (CEL GŁÓWNY)							
Ochrona jakościowa wód	Zapobieganie skażeniu wód gruntowych i powierzchniowych	Zadania i cele realizacyjne są takie same jak w celu: <ul style="list-style-type: none"> • Właściwe rolnicze użytkowanie gruntów • Budowa płyt obornikowych i budowa zbiorników na gnojowicę <p>K</p>					
	Kontrola gospodarki ściekowej	kontrola postępowania ze ściekami na posesjach nieskanalizowanych	Ustawa o utrzymaniu porządku i czystości w gminach	gmina,	wkład rzeczowy	budżet gminy	program ciągły
		do 2005 r. inwentaryzacja źródeł spływu wód deszczowych na terenie gminy	W + K	Ustawa Prawo wodne, Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków	Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urzędzeń Wodnych, zarządca dróg	4 000 zł	budżet gminy

Program ochrony środowiska dla gminy Mastów

CELE ŚREDNIO-OKRESOWE	PROGRAMY KRÓTKO-OKRESOWE	ZADANIA I CELE REALIZACYJNE	PODSTAWA PRAWNA	PODMIOTY REALIZUJĄCE	SZACUNKOWE KOSZTY	POTENCJ. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	TERMIN REALIZACJI
		do 2006 r. prawne uregulowanie warunków spływu wód deszczowych K	Ustawa Prawo wodne	j.w. + właściciele cieków	10 000 zł	budżet gminy, właściciele cieków	2006
	Ochrona wód rzeki Lubrzanki	dążenie do utworzenia w 2006 r. międzygminnego związku celowego zlewni Lubrzanki K	Ustawa Prawo wodne Wodna Dyrektywa Ramowa Ustawa o samorządzie gminnym	sygnatariusze Porozumienia	wkład rzeczowy gminy	budżet gminy, sygnatariusze Porozumienia	program ciągły
Zapobieganie deficytom wody	Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wody	systematyczne zwiększanie liczby zakładanych zbiorników retencyjnych K	Ustawa Prawo wodne Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych	właściciele gruntów, gmina		FOGR, budżet sejmiku wojew. rolnicy	program ciągły
		systematyczna konserwacja istniejącej sieci melioracyjnej K	Ustawa Prawo wodne	spółki wodne, właściciele gruntów rolnych	20 000 zł rocznie	budżet gminy, spółki wod.	program ciągły

Program ochrony środowiska dla gminy Mastów

CELE ŚREDNIO-OKRESOWE	PROGRAMY KRÓTKO-OKRESOWE	ZADANIA I CELE REALIZACYJNE	PODSTAWA PRAWNA	PODMIOTY REALIZUJĄCE	SZACUNKOWE KOSZTY	POTENCJ. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	TERMIN REALIZACJI
Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi	Działania w zakresie ochrony jakości wód podziemnych	przeanalizowanie konieczności utworzenia nowych obszarów ochronnych W	Ustawa Prawo wodne, Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków	gmina	5 000 zł	budżet gminy,	2006
		Kontrola szamb, oczyszczalni przydomowych W	j.w.	gmina,	Wkład rzeczowy gminy	budżet gminy,	program ciągły
	Zarządzanie gospodarką wodnokanalizacyjną na terenie gminy	działania edukacyjne w celu racjonalizacji zużycia wody W	j.w.	gmina	500 zł rocznie	budżet gminy	program ciągły
		do 2006 r. racjonalizacja taryf za ścieki i kanalizację W	j.w.	gmina	Wkład rzeczowy gminy	budżet gminy	2006

Program ochrony środowiska dla gminy Mastów

CELE ŚREDNIO-OKRESOWE	PROGRAMY KRÓTKO-OKRESOWE	ZADANIA I CELE REALIZACYJNE	PODSTAWA PRAWNA	PODMIOTY REALIZUJĄCE	SZACUNKOWE KOSZTY	POTENCJ. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	TERMIN REALIZACJI
Zapewnienie dobrej jakościowo infrastruktury wodnokanalizacyjnej	Rozbudowa infrastruktury wodnokanalizacyjnej	pełne zwodociągowanie gminy W	Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków	gmina		budżet gminy, fundusze strukturalne	2006
		do 2010 r. zapewnienie możliwości podłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej wszystkich miejscowości gminnych W	j.w.	gmina		budżet gminy, mieszkańców fundusze strukturalne	2010

Program ochrony środowiska dla gminy Mastów

CELE ŚREDNIO-OKRESOWE	PROGRAMY KRÓTKO-OKRESOWE	ZADANIA I CELE REALIZACYJNE	PODSTAWA PRAWNA	PODMIOTY REALIZUJĄCE	SZACUNKOWE KOSZTY	POTENCJ. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	TERMIN REALIZACJI
POWIETRZE ATMOSFERYCZNE							
OCHRONA POWIETRZA (CEL GŁÓWNY)							
Ograniczenie emisji gazów i pyłów	Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom powietrza	do 2006 r. opracowanie systemu przekazywania władzom gminy przez WIOŚ wyników pomiarów emisji gazów i pyłów z lokalnych źródeł	Ustawa Prawo ochrony środowiska	podmioty emitujące gazy i pyły	wkład rzeczowy gminy	budżet gminy marszałka	2006
		W + K					
		budowa sieci gazowej	Ustawa o samorządzie gminnym	gmina, ZUG		budżet gminy, ZUG, fundusze strukturalne	2010
		działania edukacyjne na rzecz zmiany nośnika energii używanego do celów grzewczych w gospodarstwach indywidualnych	Ustawa Prawo ochrony środowiska	gmina, szkoły, organizacje pozarządowe lokalne media	1 000 zł rocznie	budżet gminy (gminny fundusz ochrony środowiska)	program ciągły
		K					

Program ochrony środowiska dla gminy Mastów

CELE ŚREDNIO-OKRESOWE	PROGRAMY KRÓTKO-OKRESOWE	ZADANIA I CELE REALIZACYJNE	PODSTAWA PRAWNA	PODMIOTY REALIZUJĄCE	SZACUNKOWE KOSZTY	POTENCJ. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	TERMIN REALIZACJI
	Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom powietrza ze źródeł komunikacyjnych	do końca 2006 r. rozpoznanie wielkości emisji pochodzenia komunikacyjnego W + K	Ustawa Prawo ochrony środowiska	gmina, WIOŚ	wkład rzeczowy gminy	WIOŚ	2006
		okresowe badanie poziomu zanieczyszczeń komunikacyjnych przy drodze krajowej Nr 7 K	Ustawa Prawo ochrony środowiska	Zarząd Dróg Krajowych	1 000 zł rocznie	WIOŚ, budżet gminy	program ciągły

Program ochrony środowiska dla gminy Mastów

CELE ŚREDNIO-OKRESOWE	PROGRAMY KRÓTKO-OKRESOWE	ZADANIA I CELE REALIZACYJNE	PODSTAWA PRAWNA	PODMIOTY REALIZUJĄCE	SZACUNKOWE KOSZTY	POTENCJ. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	TERMIN REALIZACJI
PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE I HAŁAS							
OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM I HAŁASEM (CEL GŁÓWNY)							
Rozpoznanie zagrożenia promieniowaniem i hałasem	Ochrona przed promieniowaniem	do 2006 r. zidentyfikowanie źródeł promieniowania elektromagnetycznego i prowadzenie ich aktualnego rejestru K	Ustawa Prawo ochrony środowiska	gmina WIOŚ	wkład rzeczowy gminy i powiatu	budżet gminy, powiatu	2006
	Ochrona przed hałasem	do 2006 r. zidentyfikowanie źródeł hałasu i prowadzenie ich aktualnego rejestru K	Ustawa Prawo ochrony środowiska	gmina WIOŚ	wkład rzeczowy gminy i powiatu	budżet gminy, powiatu	2006

Program ochrony środowiska dla gminy Mastów

CELE ŚREDNIO-OKRESOWE	PROGRAMY KRÓTKO-OKRESOWE	ZADANIA I CELE REALIZACYJNE	PODSTAWA PRAWNA	PODMIOTY REALIZUJĄCE	SZACUNKOWE KOSZTY	POTENCJ. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	TERMIN REALIZACJI
ZAGROŻENIE POWAŻNĄ AWARIĄ							
OCHRONA PRZED AWARIĄ (CEL GŁÓWNY)							
Zapobieganie awariom i ich skutkom	Program zapobiegania awariom	do 2004 r. uzyskanie informacji o poziomie zagrożenia poważną awarią przemysłową na terenie gminy i planach przeciwdziałania K	Ustawa Prawo ochrony środowiska	WIOŚ, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Państwowa Straż Pożarna	wkład rzeczowy gminy i powiatu	budżet gminy, powiatu	31.12.2004
	Ochrona terenów zalewowych przed zabudową	do 2005 r. uzyskanie informacji o postępowaniu na wypadek awarii komunikacyjnej na drodze Nr 7	Ustawa Prawo Ochrony Środowiska	Państwowa Straż Pożarna	wkład rzeczowy gminy	Państwowa Straż Pożarna	31.12.2004
		Wskazanie terenów chronionych przed zabudową K	Ustawa Prawo Wodne, budowlane	Urząd Gminy			

Program ochrony środowiska dla gminy Mastów

CELE ŚREDNIO-OKRESOWE	PROGRAMY KRÓTKO-OKRESOWE	ZADANIA I CELE REALIZACYJNE	PODSTAWA PRAWNA	PODMIOTY REALIZUJĄCE	SZACUNKOWE KOSZTY	POTENCJ. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	TERMIN REALIZACJI
INFORMACJA O ŚRODOWISKU I EKUKACJA EKOLOGICZNA							
KSZTAŁTOWANIE PROEKOLOGICZNYCH POSTAW MIESZKAŃCÓW (CEL GŁÓWNY)							
Upowszechnienie wiedzy dotyczącej realizacji zasad zrównoważonego rozwoju w gminie	„Poznaj swoje środowisko”	do 2005 r. stworzenie systemu upowszechniania informacji o środowisku naturalnym i działaniach na rzecz jego ochrony	Ustawa Prawo ochrony środowiska	Urząd Gminy	wkład rzeczowy gminy	budżet gminy	2005
		K	Ustawa o dostępie do informacji publicznej				
		publikacja i szeroka dystrybucja Gminnego Programu Ochrony Środowiska oraz Gminnego Programu Gospodarki Odpadami	j.w.	Urząd Gminy	3 000 zł	budżet gminy	2004
		W					
Zwiększenie potencjału kadrowego i technicznego do realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska	Rozwój kadr dla środowiska	bieżące szkolenie pracowników UG i jednostek współpracujących w zakresie realizacji zadań z ochrony środowiska, w tym możliwości pozyskania funduszy strukturalnych UE	Ustawa Prawo ochrony środowiska	Urząd Gminy	2 000 zł	budżet gminy	program ciągły
		W					

Program ochrony środowiska dla gminy Mastów

CELE ŚREDNIO-OKRESOWE	PROGRAMY KRÓTKO-OKRESOWE	ZADANIA I CELE REALIZACYJNE	PODSTAWA PRAWNA	PODMIOTY REALIZUJĄCE	SZACUNKOWE KOSZTY	POTENCJ. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	TERMIN REALIZACJI
		do końca 2004 r. zaplanowanie potrzeb kadrowych w gminie związanych z wdrażaniem Gminnego Programu Ochrony Środowiska i Gminnego Planu Gospodarki Odpadami W	j.w.	Urząd Gminy	wkład rzeczowy gminy	budżet gminy	2004
Zwiększenie udziału społeczności lokalnej w działaniach na rzecz ochrony środowiska	Partycypacja społeczna w programach proekologicznych	do roku 2004 opracowanie planu współpracy z przedstawicielami lokalnego biznesu na rzecz zachowania równowagi w rozwoju gminy K	Ustawa Prawo ochrony środowiska	Urząd Gminy, ODR, lokalna organizacja gospodarcza, banki	wkład rzeczowy organizacji	budżet organizacji	2004
		do końca 2004 r. tworzenie zasad udziału wolontariuszy w pracach związanych z utrzymaniem porządku i czystości w gminie W	Ustawa Prawo ochrony środowiska	Urząd Gminy/Rada Gminy, organizacje pozarządowe	wkład rzeczowy organizacji	budżet organizacji	2004

Uwaga: W – zadania własne gminy

K – zadania koordynowane przez gminę

10. Sposoby finansowania realizacji zamierzonych celów programu ochrony środowiska

Instrumenty prawno – ekonomiczne

Obecnie wszelkie działania na rzecz ochrony środowiska realizowane są przy pomocy instrumentów, głównie prawnych i finansowych. Również wdrażanie i egzekwowanie niniejszego „Programu ochrony środowiska gminy Masłów” będzie przebiegało z wykorzystaniem instrumentów prawnych i finansowych.

Instrumenty prawne

W polskim prawie ochrony środowiska, w najbardziej ogólnym ujęciu, można wyróżnić cztery następujące warstwy regulacji prawnej.

Pierwsza warstwa regulacji prawnej o charakterze nadrzędnym w stosunku do pozostałych składników porządku prawnego to zasady konstytucyjne.

Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 roku zawiera znacznie bogatsze niż poprzednia treści odnoszące się do ochrony środowiska. Uznaje zasadę zrównoważonego rozwoju za podstawę działań w dziedzinie ochrony środowiska (art. 5).

Dopuszcza pewne ograniczenie konstytucyjnych wolności i praw ze względu na konieczność ochrony środowiska (art. 31 ust. 2). Nakłada ona na władze publiczne obowiązek zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska (art. 68 ust. 4) oraz zobowiązuje władze publiczne do prowadzenia polityki zapewniającej bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom (art. 74 ust. 1, 2 i 4). W art. 74 ust. 3 przyznaje każdemu prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska oraz ustanawia obowiązek dbałości o stan środowiska i zasadę odpowiedzialności za spowodowanie pogorszenia jego stanu (art. 86).

Druga warstwa to kompleksowa regulacja prawna ustawy z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Pojęcie ochrony środowiska w ujęciu tej ustawy oznacza podjęcie lub zaniechanie działań, umożliwiające zachowanie lub przywrócenie równowagi przyrodniczej. Ochrona ta wyraża się w szczególności w:

- racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu jego zasobami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom,

- przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Trzecia warstwa to przepisy szczególne, do których odsyła ustawa Prawo ochrony środowiska. Składają się na nią liczne akty prawne rangi ustawowej (ustawy, dekry, rozporządzenia), regulujące szczegółowo te dziedziny ochrony środowiska, dla których ww. ustawa ustala tylko zasady ogólne.

Czwarta warstwa regulacji prawnej to normy prawne sozologiczne, znajdujące się w licznych aktach prawnych rangi ustawowej, np. w przepisach ustawy o ruchu drogowym, w przepisach prawa budowlanego, itp.. W aktach tych zagadnienia ochrony środowiska regulowane są przy rozwiązywaniu innych problemów technicznych, organizacyjnych lub gospodarczych.

Instrumenty prawne są pomocne przy:

- definiowaniu pojęć „ekologiczne” – „nieekologiczne”, co uwarunkowane jest określeniem norm środowiskowych,
- wymuszeniu działań w sytuacjach, gdy z uwagi na bezpieczeństwo nie można podmiotom gospodarczym pozostawić wolnego wyboru,
- wymuszaniu działań, które są bardzo pożądane, a z powodu braku ich ekonomicznej opłacalności (np. w krótkim okresie) instrumenty ekonomiczne nie są w stanie zagwarantować realizacji.

Do instrumentów prawnych stosowanych w Polsce należą m.in.:

- normy emisji i imisji,
- normy określające zasady prowadzenia działalności gospodarczej, które pośrednio, mogą być pro- lub antyekologiczne,
- przepisy określające uzyskanie koncesji na prowadzenie określonych typów działalności (np. pozwolenia wodno – prawne, koncesje na poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż kopalin, koncesje na wydobywanie kopalin ze złóż),
- przepisy nakazujące uwzględnienie wymogów ochrony środowiska:
 - przy projektowaniu, budowie, utrzymywaniu obiektów budowlanych,
 - przy wydawaniu decyzji o pozwoleniu na budowę (Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane, Dz. U. z 1994 r. nr 89, poz. 414 z późniejszymi zmianami),

- przepisy regulujące przeprowadzenie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko (Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska Dz. U. z 2001 r. nr 62, poz. 527 z późniejszymi zmianami),
- przyjęcie zasad ekorozwoju jako kryterium zagospodarowanie terenów (Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Dz. U. z 2003 r. nr 80, poz. 717) z późniejszymi zmianami.
- nałożenie na samorządy terytorialne obowiązku realizacji wymogów środowiskowych,
- ustalenie urzędowego wykazu odpadów niebezpiecznych.

Instrumenty ekonomiczne

Instrumenty ekonomiczne to narzędzia finansowe, które pośrednio oddziałują na ceny (podatki, opłaty) lub kształtują ceny w sposób bezpośredni (opłaty usługowe). Należą do narzędzi regulacji pośredniej i zajmują szczególne miejsce w systemie zarządzania środowiskiem.

Instrumenty ekonomiczne umożliwiają nakładanie dodatkowych obciążeń finansowych (opłaty, kary) bądź wspieranie działalności ochronnej podmiotów gospodarczych zanieczyszczających środowisko. Działania takie wpływają bezpośrednio na poziom wyniku finansowego osiąganego przez jednostki gospodarcze. Wysokość obciążeń jest ściśle uzależniona od poziomu dokonywanej emisji oraz od szkodliwości emitowanych substancji. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń przez podmioty gospodarcze automatycznie powoduje zmniejszenie obciążeń finansowych, ponoszonych przez te jednostki.

Rynkowy charakter gospodarki sprawia, że podmiotom gospodarującym pozostawia się swobodę wyboru w zakresie podjęcia lub zaniechania działań proekologicznych, w zależności od ich indywidualnej opłacalności. Brak reakcji podmiotów na stwarzane bodźce finansowe nie jest jednak pożądany. Dowodzi niewłaściwego określenia poziomu obciążeń finansowych nakładanych na podmioty gospodarcze z tytułu emisji zanieczyszczeń.

Jako środek służący ochronie środowiska, przepisy prawne wprowadziły normy korzystania ze środowiska, zwane potocznie „pozwoleniami na korzystanie ze środowiska”.

Dla podmiotów gospodarczych oznacza to konieczność uzyskiwania tych pozwoleń w zakresie wprowadzania do środowiska różnego rodzaju zanieczyszczeń, ale przy spełnianiu określonych warunków, co do ilości i rodzaju tych zanieczyszczeń. Warunki te ustalone są

decyzjami właściwych organów administracji. Pociąga to za sobą konieczność ponoszenia opłat.

Należą to nich przede wszystkim:

- opłaty za korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian, zwane potocznie opłatami ekologicznymi,
- kary za naruszanie warunków ustalanych w decyzjach wymagań ochrony środowiska, zwane potocznie karami ekologicznymi,
- instrumenty finansowania ochrony środowiska, tj. dotacje oraz preferencyjne pożyczki i kredyty dla przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska ze środków uzyskiwanych z wpływów z opłat i kar ekologicznych.

Podstawowe opłaty ekologiczne stosowane w Polsce.

Opłaty ekologiczne ponoszone są przez korzystających ze środowiska pomimo, że ich działania w tym zakresie są zgodne z prawem. Jest to, bowiem niejako zapłata za to korzystanie, za zanieczyszczanie środowiska i jego zmienianie.

Podmioty gospodarcze ponoszą opłaty ekologiczne przede wszystkim za:

- wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza,
- pobór wody stanowiącej własność państwa,
- wprowadzanie ścieków do wód stanowiących własność państwa lub do ziemi,
- składowanie odpadów,
- usuwanie drzew lub krzewów.
- podwyższone opłaty za wydobywanie kopaliny bez posiadanej koncesji (art. 85a ustawy z dnia 4 lutego 1994 r Prawo geologiczne i górnicze, z późniejszymi zmianami)

Są to podstawowe opłaty ekologiczne, z którymi z reguły mają do czynienia wszystkie podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska, choć za opłaty ekologiczne uznaje się także opłaty za prowadzenie działalności górniczej (opłaty koncesyjne i eksploatacyjne za wydobywanie kopaliny – wynikające z ustawy Prawo geologiczne i górnicze), opłaty za korzystanie z wód i urządzeń wodnych stanowiących w własność państwa do celów żeglugi

i spławu oraz za wydobywanie z tych wód żwiru, piasku i kamienia (wynikające z ustawy Prawo wodne).

Do podstawowych opłat stosowanych w Polsce należą również typowo rynkowe instrumenty ekonomiczne takie jak ekologiczne opłaty produktowe i depozyty, obciążające produkty uciążliwe dla środowiska, a użytkowane w sposób masowy. Zostały one wprowadzone w styczniu 2002 r.. Opłaty produktowe odnoszą się do niemal wszystkich opakowań, akumulatorów niklowo – kadmowych, ogniw i baterii galwanicznych, olejów smarowych, lamp wyładowczych, opon oraz urządzeń chłodniczych i klimatyzacyjnych zawierających substancje zubażające warstwę ozonową. Natomiast opłata depozytowa została wprowadzona w odniesieniu do akumulatorów ołowiowych.

Stanowią one klasyczny przykład upowszechnienia zasady „zanieczyszczający płaci”, a prócz stymulowania proekologicznych zachowań podmiotów gospodarczych i całego społeczeństwa są istotnym źródłem finansowania ochrony środowiska w Polsce, poprzez zasilanie funduszy ekologicznych.

Przez ekologiczne opłaty produktowe rozumie się pewne obciążenia finansowe doliczane do cen produktów, które wykorzystywane w sposób masowy i rozproszony, stanowią bardzo dużą uciążliwość dla środowiska w fazie produkcji, konsumpcji lub poprodukcyjnego składowania. To dodatkowe obciążenie cen tych produktów należy traktować jako specjalną opłatę ekologiczną, płaconą przez ich konsumentów, zanieczyszczających w ten sposób środowisko, z którego dochody przeznaczone są na pokrycie części kosztów ochrony środowiska.

Celem opłat produktowych jest też ograniczenie zużycia produktów ekologicznie uciążliwych i stymulowanie substytucji produktami ekologicznie „czystszyymi”.

Natomiast przez depozyty ekologiczne należy rozumieć pewne obciążenia finansowe doliczane do ceny ekologicznie niebezpiecznych produktów, podlegające jednak zwrotowi w momencie przekazania produktu do recyklingu, neutralizacji lub właściwego, pod względem ekologicznym, składowania poprodukcyjnego. Głównym celem zastosowania depozytów ekologicznych jest, więc przede wszystkim stymulowanie ekologicznie bezpiecznego składowania, ponownego użycia lub recyklingu produktów.

Opłaty produktowe i depozyty ekologiczne są bardzo ważnym z punktu widzenia realizacji zasady „zanieczyszczający płaci”, uzupełnieniem systemu opłat emisyjnych w Polsce.

Kary ekologiczne

Kary pieniężne zostały ustalone dla wszystkich ponadnormatywnych emisji zanieczyszczeń. W przeciwieństwie do opłat, obciążających koszty produkcji, kary są uiszczane z dochodu po opodatkowaniu i tym samym są instrumentem o silniejszym od opłat oddziaływaniu bodźcowym.

Kary ekologiczne nakładane są, z wyjątkiem kar za usuwanie drzew i krzewów, przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, za naruszanie wymagań ochrony środowiska, czyli za przekroczenia ustalonych decyzjami norm korzystania ze środowiska.

Wymierzenie kary pieniężnej powodują:

- przekroczenia ustaleń decyzji o dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza – co do rodzaju lub ilości substancji,
- przekroczenia pozwolenia wodno – prawnego – co do ilości lub rodzaju zanieczyszczeń,
- przekroczenia decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu – co do wysokości poziomu hałasu przenikającego do środowiska,
- składowania odpadów w miejscu na ten cel nie wyznaczonym lub niezgodnie z wymaganiami określonymi decyzją organu właściwego w sprawach nadzoru budowlanego o pozwoleniu na budowę składowiska odpadów,
- przekroczenie określonej w pozwoleniu na pobór wody, ilości pobranej wody.

Wysokość kar pieniężnych uzależniona jest od:

- ilości i rodzaju gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza,
- ilości i jakości pobranej wody oraz od tego, czy pobrano wodę powierzchniową czy podziemną,
- ilości, stanu i składu ścieków,
- ilości i rodzaju składowanych albo magazynowanych odpadów oraz czasu ich składowania albo magazynowania,
- pory doby i wielkości przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu.

Zwolnienia, ulgi i zróżnicowania podatkowe

Ulgi podatkowe są specyficzną grupą instrumentów zasilania, a z racji swego przeznaczenia mają charakter ukrytej subwencji. Podatki stanowią podstawowe źródło

dochodów budżetowych, z tych też względów państwo i samorządy lokalne niechętnie wprowadzają system ulg bądź zwolnień podatkowych, zmniejszających ich dochody.

Występujące w polskiej gospodarce instrumenty ekonomiczne, takie jak zróżnicowania podatkowe, nie miały dotychczas dużego wpływu na realizowanie inwestycji ekologicznych i zmiany zachowań społeczeństwa. Instrumenty te w większości przypadków nie były ustanawiane z myślą o ochronie środowiska, toteż dotyczyły jej w ograniczonym zakresie.

Dopiero ustawa o odpadach wprowadziła bardzo istotne zmiany w ustawach o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz od osób prawnych, ustanawiając analogiczne w obu tych ustawach zwolnienia i ulgi inwestycyjne dla podmiotów gospodarczych wykorzystujących odpady w procesie produkcji oraz prowadzących działalność w zakresie zbiórki, skupu i segregacji odpadów.

Pozostałe instrumenty finansowe

W znacznie mniejszym zakresie niż w krajach wysoko rozwiniętych stosowany jest w Polsce depozyt lub inaczej kaucja. Funkcjonuje obecnie tylko w odniesieniu do standardowych, wielokrotnego użytku szklanych opakowań do napojów chłodzących, niektórych napojów alkoholowych, jak również dużych plastikowych opakowań wielokrotnego użytku do wód stołowych. Systemy depozytowe mają na celu ograniczenie negatywnego oddziaływania produktów i procesów produkcyjnych na środowisko. Stawki depozytów kształtują się w granicach od 5 % do 18 % ceny rynkowej produktu dla opakowań szklanych oraz około 30 % ceny produktu dla opakowań plastikowych.

W polskim systemie finansowania inwestycji ekologicznych występują także subwencje. Jednak ich znaczenie dla realizacji celów polityki ochrony środowiska jest ograniczone. Wynika to z faktu, iż subwencjonowanie inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska odbywa się głównie za pośrednictwem funduszy w formie dotacji i pożyczek preferencyjnych.

Środki gromadzone na funduszach ochrony środowiska wykorzystywane są również na pokrywanie dopłat do kredytów preferencyjnych udzielanych przez BOŚ S.A.. Rozszerza to znacznie możliwość uzyskania dofinansowania na inwestycje proekologiczne w Polsce.

Emisja obligacji jest sposobem gromadzenia środków finansowych, wymagającym zgody Ministra Finansów.

Poprzez emisję obligacji realizuje się przepływ kapitału, który może przyczynić się, do rozwoju najbardziej efektywnych ekonomicznie i społecznie dziedzin gospodarki, w tym

zagospodarowania odpadów oraz wprowadzenia technologii bezodpadowych. Kredyt uzyskany drogą obligacji nie jest łatwy ani tani, gdyż zysk zamierzonego przedsięwzięcia musi być na tyle wysoki, aby pokrył związane z obligacją zobowiązania.

Środki budżetowe odgrywają niewielką rolę w finansowaniu inwestycji ekologicznych. Służą one finansowaniu głównie inwestycji centralnych, wprowadzonych do narodowego planu społeczno – gospodarczego na podstawie imiennych decyzji Sejmu.

Rola budżetu państwa w finansowaniu ochrony środowiska została z założenia ograniczona wraz z powołaniem Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Granty i dotacje udzielane przez instytucje międzynarodowe oraz rządy innych państw są najbardziej pożądaną przez użytkowników środowiska, a jednocześnie najbardziej ograniczoną formą współfinansowania inwestycji ekologicznych. Instytucje udzielając dotacji pokrywają najczęściej tylko niewielką część kosztów inwestycji.

Pomoc bezzwrotna, którą stanowi dotacja, jest chętnie lokowana w obszarze edukacji, szkoleń, a także wymiany doświadczeń i promowania nowoczesnych rozwiązań technicznych.

Najbardziej rozpowszechnione są następujące formy udzielania bezzwrotnej pomocy finansowej:

1. Pomoc w formie postawienia do dyspozycji kwoty pieniężnej na uzgodnione zadanie inwestycyjne lub projekt. Środki pieniężne są zwalniane sukcesywnie w miarę realizacji zadania.
2. Pomoc konsultingowa (doradztwo) polegająca na opłaceniu kosztów przygotowania projektu inwestycyjnego do realizacji. Instytucje oferujące taką pomoc nie udostępniają bezpośrednio środków finansowych. Wynajmują na koszt własny konsultantów do wykonania określonych prac na rzecz podmiotu, który realizuje inwestycje.
3. Pomoc szkoleniowa w zakresie wybranych tematów. Dotacja obejmuje opłacenie kosztów przygotowania materiałów szkoleniowych i samego szkolenia. Środki finansowe nie trafiają bezpośrednio do zainteresowanego, ale przeznaczone są na opłacenie usługi.
4. Pomoc w formie udostępnienia preferencyjnego kredytu. W tym przypadku dotacja najczęściej trafia do banku na opłacenie różnicy pomiędzy preferencyjną i komercyjną stopą oprocentowania kredytu.

Na rynku finansowym w Polsce sytuacja jest jednak szczególna ze względu na zawarte porozumienie o konwersji części polskiego zadłużenia na finansowanie inwestycji ekologicznych. Dotacje z tego źródła są przeznaczone na finansowanie wyodrębnionych zadań inwestycyjnych.

Institucje finansowe

Celowe fundusze ekologiczne

Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) pozostaje nadal największą w Polsce instytucją finansującą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony środowiska. Zakres działania Funduszu obejmuje finansowe wspieranie przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu ogólnokrajowym i ponadregionalnym.

NFOŚiGW administruje również środkami zagranicznymi przeznaczonymi na ochronę środowiska w Polsce, pochodzącymi z pomocy zagranicznej.

Dotacje udzielane są przede wszystkim na: edukację ekologiczną, programy i przedsięwzięcia pilotowe dotyczące wdrożenia postępu technicznego i nowych technologii, często mających eksperymentalny charakter, monitoring ochrony przyrody, zalesianie obszarów szczególnie chronionych lub wchodzących w skład leśnych kompleksów promocyjnych, ochronę przed powodzią, ekspertyzy, badania naukowe, likwidację nadzwyczajnych zagrożeń.

Środki, którymi dysponuje NFOŚiGW, pochodzą głównie z opłat za korzystanie ze środowiska i wprowadzenie w nim zmian i administracyjnych kar pieniężnych. Przychodami Narodowego Funduszu są także wpływy z opłat produktowych oraz wpływy z opłat i kar pieniężnych ustalonych na podstawie przepisów ustawy – Prawo geologiczne i górnicze.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach

Rolą Wojewódzkiego Funduszu jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych pochodzących z terenu województwa świętokrzyskiego.

W województwie świętokrzyskim WFOŚiGW przygotowuje na wzór WFOŚiGW listę zadań priorytetowych, które mogą być dofinansowane z jego środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (PFOŚiGW) utworzony został w związku z reformą administracyjną państwa na początku 1999 r. wraz z utworzeniem powiatowego szczebla administracji państwowej. Fundusze te nie posiadają osobowości prawnej.

Dochód powiatowego funduszu stanowi:

- 10 % wpływów z opłat za składowanie i magazynowanie odpadów oraz kar związanych z niezgodnym z przepisami ustawy o odpadach ich składowaniem lub magazynowaniem,
- 10 % wpływów z opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, a także z wpływów z administracyjnych kar pieniężnych poza opłatami i karami za usuwanie drzew i krzewów, które w całości stanowią przychód gminnego funduszu.

Dochody PFOŚiGW przekazywane są na rachunek starostwa, w budżecie powiatu mają charakter działu celowego.

Obecnie środki powiatowego funduszu (zgodnie z POŚ, art. 407) przeznacza się (w formie dotacji) na wspomaganie działalności w zakresie przewidzianym jak dla gminnego funduszu, a także na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi i inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Priorytety ustalane są każdego roku.

Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Dochód gminnego funduszu stanowi:

- 100 % wpływów z opłat i kar za usuwanie z terenu gminy drzew i krzewów,
- 50 % wpływów z opłat za składowanie i magazynowanie odpadów oraz kar związanych z niezgodnymi przepisami ustawy o odpadach ich składowaniem i lub magazynowaniem,

- 20 % wpływów z opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, a także wpływów z administracyjnych kar pieniężnych.

Gminny fundusz nie jest prawnie wydzielony ze struktury organizacyjnej gminy, podobnie jak PFOŚiGW nie ma osobowości prawnej i nie może udzielać pożyczek. Celem GFOŚiGW jest dofinansowanie przedsięwzięć proekologicznych na terenie własnej gminy. Zasady przyznawania środków ustalane są indywidualnie w gminie. Dochodem gmin są również opłaty za wydobywanie kopalin na ich terenie, stanowią one 60 % od całości kwoty należnej.

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych powstał na mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 roku. Fundusz ten dzieli się na Fundusz Centralny i fundusze terenowe. Środki Funduszu Centralnego są w dyspozycji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Środkami funduszy terenowych dysponuje samorząd województwa. Dochody funduszy ochrony gruntów rolnych stanowią wpływy z tytułu:

- a) należności,
- b) opłat rocznych za wyłączenie gruntów rolnych z produkcji,
- c) opłaty za niewykonanie obowiązku zdjęcia i wykorzystywania próchnicznej warstwy gleby,
- d) opłat, należności, opłat rocznych podwyższonych w wyniku:
 - wyłączenia gruntów z produkcji niezgodnie z przepisami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
 - w sytuacjach stwierdzenia, iż grunty przeznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na cele nierolnicze lub nieleśne zostały wyłączone z produkcji bez decyzji.

Własnością Funduszu Centralnego staje się 20 % środków uzyskiwanych z wymienionych źródeł, pozostałe środki zasilają fundusze terenowe. Celem funkcjonowania funduszu jest podejmowanie działań służących ochronie, rekultywacji i poprawie jakości gruntów rolnych. Realizuje się go poprzez finansowanie m.in. następujących działań:

- rekultywacja na cele rolnicze gruntów, które utraciły lub zmniejszyły wartość użytkową,
- rolnicze zagospodarowanie gruntów zrehabilitowanych,
- użyźnianie gleb o niskiej wartości produkcji, ulepszanie rzeźby terenu i struktury przestrzennej gleb, przeciwdziałanie erozji gleb na gruntach rolnych,
- budowę i renowację zbiorników wodnych służących małej retencji,
- wdrażanie i upowszechnianie wyników prac naukowo – badawczych związanych z ochroną gruntów rolnych.

Fundusz Leśny

Fundusz Leśny tworzy się w Lasach Państwowych, a dysponuje nim Dyrektor Generalny Lasów Państwowych z siedzibą w Radomiu.

Dochodami Funduszu są:

- odpis podstawowy obciążający koszty nadleśnictw,
- należności, opłaty, kary związane z wyłączeniem z produkcji gruntów leśnych,
- należności wynikające z odszkodowań:
 - cywilnoprawnych za szkody powstałe w wyniku działania gazów, pyłów przemysłowych,
 - z tytułu przedwczesnego wyrębu drzewostanu,
 - szkody powstałe w wyniku pożarów, prac górniczych i geologicznych,
 - dotacje budżetowe, dochody z udziału jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych w spółkach.

Środki Funduszu Leśnego przeznaczone są na dofinansowywanie nadleśnictw posiadających niekorzystne warunki przyrodnicze i ekonomiczne. Mogą być także wydatkowane na działalność Lasów Państwowych tak jak: hodowla i ochrona lasów, badania i tworzenie infrastruktury niezbędnej do prowadzenia gospodarki leśnej.

Fundacje

Ekofundusz

Geneza Ekofunduszu sięga roku 1991, kiedy to Klub Paryski, zrzeszający państwa będące wierzycielami Polski, podjął decyzję o redukcji polskiego długu o 50 % pod warunkiem spłaty pozostałej części do roku 2010. Zaproponował też dalszą, 10 % redukcję długu, pod warunkiem przeznaczenia go na uzgodniony cel. Z kolei Rząd Polski zaproponował, aby te dodatkowe 10 % długu można było przeznaczyć na wsparcie przedsięwzięć w ochronie środowiska.

Zgodnie ze statutem środki Ekofunduszu mogą być wykorzystane przede wszystkim w czterech sektorach uznanych za priorytetowe. Są nimi:

- zmniejszenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu Ziemi (tzw. gazów cieplarnianych),

Szczególną rolę na rynku kredytów na inwestycje proekologiczne odgrywa Bank Ochrony Środowiska. Oferuje on najwięcej środków finansowych w formie preferencyjnych kredytów i dysponuje zróżnicowaną ofertą dla prywatnych i samorządowych inwestorów, a także osób fizycznych.

Fundusze po akcesji

Fundusze strukturalne

Istnieją 4 fundusze strukturalne Unii Europejskiej:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (European Regional Development Fund – ERDF),
- Europejski Fundusz Socjalny (European Social Fund – ESF),
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnych (European Agriculture Guidance and Guarantee Fund – EAGGF) sekcja „Orientacji”,
- Instrument Finansowy Wspierania Rybołówstwa (Financial Instrument for Fisheries Guidance – FIFG).

Inicjatywy w dziedzinie **ochrony środowiska** będą miały możliwości otrzymania dofinansowania głównie z **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego**.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF – European Regional Development Fund) powstał w 1975 roku jako reakcja na coraz głębsze rozbieżności w rozwoju regionów. Jego głównym zadaniem jest niwelowanie dysproporcji w poziomie rozwoju regionalnego krajów należących do UE.

Pomoc w ramach tego funduszu obejmuje inicjatywy w następujących dziedzinach:

- inwestycje produkcyjne umożliwiające tworzenie lub utrzymanie stałych miejsc pracy,
- inwestycje w infrastrukturę, z uwzględnieniem tworzenia sieci transeuropejskich dla regionów objętych celem nr 1 polityki strukturalnej UE,
- inwestycje w edukację i opiekę zdrowotną w regionach objętych celem nr 1 polityki strukturalnej UE,
- rozwój potencjału lokalnego: małych i średnich przedsiębiorstw,
- działalność badawczo – rozwojowa,
- inwestycje związane z ochroną środowiska.

W ramach działania INFRASTRUKTURA LOKALNA realizowane będą projekty małych inwestycji o oddziaływaniu lokalnym na terenach wiejskich oraz w małych miastach (do 25 tyś. mieszkańców):

budowa lub modernizacja urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków:

1. sieci kanalizacyjne, w tym podłączenie do sieci indywidualnych użytkowników,
2. oczyszczalnie ścieków,
3. inne urządzenia do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków.

budowa lub modernizacja urządzeń do zaopatrzenia w wodę:

1. sieci wodociągowe,
2. ujęcia wody (w tym ochrona ujęć i źródeł wody pitnej),
3. urządzenia służące do gromadzenia, przechowywania i uzdatniania wody,
4. urządzenia regulujące ciśnienie wody.

budowa lub modernizacja urządzeń do zaopatrzenia w energię:

1. urządzenia zaopatrzenia w energię,
2. lokalne systemy pozyskiwania energii z alternatywnych źródeł (energia, wiatrowa, wodna, słoneczna, energia uzyskiwana z wykorzystania biomasy),
3. lokalne sieci elektroenergetyczne (reelektryfikacja),

4. gminne systemy oświetlenia ulic.

gospodarka odpadami stałymi:

1. budowa, modernizacja i rekultywacja składowisk odpadów stałych,
2. budowa lub modernizacja miejsc utylizacji opakowań i nieużytych środków ochrony roślin,
3. likwidacja „dzikich wysypisk”,
4. kompleksowe systemy zagospodarowania odpadów na poziomie lokalnym, obejmujące m.in. odbiór posegregowanych odpadów od mieszkańców, odzyskiwanie surowców wtórnych, recykling, kompostowanie odpadów organicznych, itp..

W ramach działania REWITALIZACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH realizowane będą projekty:

- remonty lub modernizacja infrastruktury technicznej, zwłaszcza w zakresie ochrony środowiska na terenach zdegradowanych:
 - budowa lub modernizacja sieci kanalizacyjnych i innych urządzeń do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków,
 - budowa lub modernizacja kanalizacji deszczowej,
 - budowa lub modernizacja sieci wodociągowych, ujęć wody i urządzeń służących do gromadzenia i uzdatniania wody oraz urządzeń regulujących ciśnienie wody,
 - budowa lub modernizacja systemów odwadniających (w tym odwodnienie liniowe i drenaż odwadniający).
- wykonanie pasów zieleni,
- wykonanie osłon przeciwołnieniowych i ekranów akustycznych,
- prace porządkowe związane z oczyszczeniem terenu z materiałów, sprzętu i chemikaliów po – wojskowych i po – przemysłowych, asenizacja, wywóz niepożądanych materiałów: np. gruzu – prace te muszą zakończyć się do 2006 r.:
 - koszt zatrudnienia długotrwale bezrobotnych objętych bezrobociem strukturalnym na prace porządkowe związane z oczyszczeniem terenów po – przemysłowych i po – wojskowych.

- tworzenie zielonych stref poprzez zakładanie parków oraz zakup sadzonek drzew, krzewów i zalesianie oczyszczonego obszaru, a następnie połączenie go z siecią turystyczną, usługowo – handlową, rekreacyjną,
- budowa i modernizacja podstawowej infrastruktury komunalnej, w szczególności w zakresie ochrony środowiska naturalnego oraz infrastruktury komunikacyjnej znajdujących się na terenie rewitalizowanym:
 - budowa i modernizacja sieci wodociągowych, ujęć wody, urządzeń służących do gromadzenia i uzdatniania wody oraz urządzeń regulacji ciśnienia wody,
 - budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych i innych urządzeń do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków,
 - budowa lub modernizacja kanalizacji deszczowej,
 - budowa lub modernizacja systemów odwadniających, (w tym odwodnienie liniowe i drenaż odwadniający).

Fundusz Spójności, inaczej nazywany funduszem Kohezji lub Europejskim Funduszem Kohezji, to czasowe wsparcie finansowe dla krajów Unii Europejskiej, których Produkt Krajowy Brutto na mieszkańca nie przekracza 90 % średniej dla wszystkich państw członkowskich. Fundusz Spójności nie należy do funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, ale jest elementem polityki strukturalnej.

Fundusz Kohezji powstał na mocy Traktatu o utworzeniu Unii Europejskiej z 1991 roku, który wszedł w życie w 1993 r.. Pierwotnie nazwano go Finansowym Instrumentem Spójności, ale w 1994 roku jego nazwę zmieniono na Fundusz Spójności. Początkowo jego realizację zaplanowano na lata 1993 – 99. Na szczycie UE w Berlinie działanie funduszu przedłużono do 2006 roku.

ZASADY FUNKCJONOWANIA FUNDUSZU SPÓJNOŚCI

Fundusz Spójności różni się od funduszy strukturalnych:

- krajowym, a nie regionalnym zasięgiem pomocy,
- podejmowaniem finalnej decyzji o przyznaniu środków na dofinansowanie przez Komisję Europejską a nie indywidualnie przez państwo członkowskie;

kompetencją państwa aplikującego do funduszu jest wskazanie propozycji do dofinansowania.

Środki z Funduszu Spójności kierowane są najpierw do państw członkowskich, a następnie przekazywane na realizację projektów do poszczególnych regionów potrzebujących wsparcia.

Korzystanie ze środków Funduszu Spójności w Polsce oparta będzie na Strategii wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004 – 2006 utworzonej na podstawie Narodowego Planu Rozwoju 2004 – 2006. Część składową Strategii Wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004 – 2006 stanowi indykatywna lista projektów, które są propozycjami strony polskiej do realizacji przy wsparciu z Funduszu Spójności.

FINANSE

Zgodnie z obowiązującymi w zakresie polityki strukturalnej zasadami współfinansowania, pomoc z funduszu na określony projekt będzie wynosić **od 80 do 85 % kosztów kwalifikowanych**. Pozostałe, co najmniej 15 % musi zostać zapewnione przez beneficjenta.

Środki te mogą pochodzić np. z:

- budżetu gminy,
- środków własnych przedsiębiorstw komunalnych,
- środków NFOŚiGW (pożyczek, dotacji, kredytów),
- budżetu państwa,
- innego niezależnego źródła (np. z Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju).

Budżet Funduszu Spójności zaplanowano na lata 2000 – 2006 na 18 mld euro (w latach 1994 – 1999 wynosił 15,5 mld euro).

Na lata 2004 – 2006 z całej kwoty Funduszu Spójności dla Polski na sektor środowiska przypadnie 1 866,6 mln euro.

CELE FUNDUSZU w zakresie OCHRONY ŚRODOWISKA

Głównym celem strategii środowiskowej Funduszu Spójności jest wsparcie dla realizacji zadań inwestycyjnych władz publicznych w zakresie ochrony środowiska, wynikających z wdrażania prawa Unii Europejskiej.

Priorytety (zakres projektów) dla Funduszu Spójności w ochronie środowiska:

- poprawa jakości wód powierzchniowych,
- polepszenie jakości i dystrybucji wody przeznaczonej do spożycia,
- poprawa jakości powietrza,
- racjonalizacja gospodarki odpadami,
- ochrona powierzchni ziemi,
- zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

Odbiorcami pomocy, tj. beneficjentami końcowymi będą samorządy terytorialne (gminy, związki gmin) i przedsiębiorstwa komunalne.

Struktura finansowania.

Wyliczenia przeprowadzone w „Programie ochrony środowiska dla woj. świętokrzyskiego” wskazują, iż w ciągu kilku najbliższych lat (3 – 4) struktura finansowania inwestycji i zadań z zakresu ochrony środowiska będzie wyglądała następująco:

inwestycja	100 %
------------	-------

w tym udział:

budżetu gminy	ok. 10 %
środki własne inwestorów i kredyty bankowe	ok. 13 %
NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚiGW	ok. 28 %
fundusze UE	ok. 47 %
budżet państwa	ok. 2 %

Z dużym prawdopodobieństwem można jednak stwierdzić, iż struktura finansowania „Programu” nie zmieni się zasadniczo również w ciągu najbliższych 10 lat.

Nasuwa się więc oczywisty wniosek, iż wszelkie działania gminy w zakresie finansowania wszelkich przedsięwzięć muszą być planowane ściśle i z dalekim wyprzedzeniem czasowym. Środki własne ewentualnie w połączeniu ze środkami uzyskanymi z kredytów, mogą pokryć jedynie realizację niewielkich zadań. Konieczne jest więc zabezpieczenie realizacji większych zadań poprzez pozyskanie dotacji.

11. Wdrożenie i monitoring programu

Bezpośrednią odpowiedzialność za wdrażanie programu ponosi Wójt Gminy i działający z jego upoważnienia dyrektorzy wydziałów oraz jednostek organizacyjnych.

Realizacja szeregu zadań wymaga udziału gminy, administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego i powiatowego, przedsiębiorców. Wymaga także szerokiego wsparcia społecznego, w tym pozarządowych organizacji ekologicznych. Uczestnikiem realizacji „Programu” będą także: administracja specjalna – zajmująca się kontrolą przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska, prowadząca monitoring jego stanu oraz administrująca poszczególnymi komponentami środowiska (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie, Regionalna Dyrekcja Lasów państwowych w Radomiu) oraz jednostki dysponujące celowymi środkami finansowymi (np. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa).

W realizacji ważniejszych przedsięwzięć wsparcia należy szukać także wśród parlamentarzystów i radnych samorządu wojewódzkiego pochodzących z rejonu Kielc. Osoby te tworzyłyby lobby na rzecz rozwoju gminy, pomagając zdobyć środki finansowe na realizację zadań. Realizacja wielu zadań będzie wymagała opracowania szczegółowych projektów. Konieczne jest także uzgadnianie przedsięwzięć, najlepiej w okresie styczeń – marzec danego roku tak, aby ustalić plan realizacji przedsięwzięć na rok następny, aby móc najpóźniej w kwietniu wystąpić z wnioskami wstępnymi o wsparcie finansowe ze środków WFOŚiGW. Realizacja niektórych zadań winna być wspierana także z NFOŚiGW oraz funduszy Unii Europejskiej.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska szczegółowe informacje o realizacji „Programu", w kolejnych latach Wójt Gminy będzie przedkładał Radzie Gminy sprawozdania z realizacji Programu co 2 lata – pierwszy raz do końca II-ego kwartału 2006 roku, a dalej odpowiednio 2008, 2010 r. itd.. Będzie wówczas także możliwość zmian

w zapisach gdyż cele i zadania „Programu” mogą i będą ulegać zmianie, wraz za zmieniającą się sytuacją prawną, społeczną, gospodarczą czy stanem środowiska. Informacje o planowanych wydatkach na ochronę środowiska winny być przedstawiane społeczeństwu gminy za pośrednictwem Internetu i lokalnej prasy.

Program ochrony środowiska winien zostać rozpowszechniony wśród społeczeństwa gminy poprzez jego publikację na stronie internetowej Urzędu Gminy w Masłowie (w całości), oraz na łamach lokalnej prasy (w skrócie).

Jednym z elementów procesu wdrażania „Programu ...” jest jego monitorowanie, polegające na ciągłej obserwacji i kontroli realizacji jego zadań. Monitoring taki powinny sprawować odpowiedzialne służby podległe Wójtowi.

Ważny jest dobór odpowiednich wskaźników monitorujących postępy wdrażania „Programu ...”. Przykłady takich wskaźników dla poszczególnych dziedzin przedstawiono poniżej.

Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody:

- Liczba inwestycji proekologicznych na terenach cennych przyrodniczo.
- Ilość kontroli przeprowadzonych w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie przyrody.
- Ilość obiektów poddanych ochronie.
- Powierzchnia gruntów zalesionych w poszczególnych latach.
- Wskaźnik lesistości.
- Powierzchnia zadrzewień i zkrzewień.
- Stopień uszkodzenia lasów.
- Liczba pożarów i zniszczeń/uszkodzeń elementów środowiska.
- Liczba zmodernizowanych lub poddanych konserwacji obiektów melioracyjnych.

Powietrze atmosferyczne:

- Liczba zakładów, które wprowadziły technologie energooszczędne i niskoemisyjne, czy też stosujących zasady czystszej produkcji.
- Liczba zakładów, które zastosowały urządzenia redukujące emisję.

- Liczba kotłowni ekologicznych, liczba zmodernizowanych kotłowni.
- Tempo zmniejszania się udziału gospodarstw korzystających z palenisk węglowych.
- Liczba gospodarstw (mieszkańców) stosujących urządzenia lub systemy energooszczędne.
- Liczba obiektów, gospodarstw (mieszkańców) wykorzystujących energię ze źródeł alternatywnych.
- Wskaźniki energochłonności w podstawowych branżach produkcji, usług i gospodarki komunalnej.

Zasoby wodne i gospodarka wodno – ściekowa:

- Jakość wody do picia.
- Jakość wód podziemnych i powierzchniowych.
- Procent zwodociągowania gminy.
- Długość sieci kanalizacyjnej, ilość gospodarstw przyłączonych do kanalizacji.
- Liczba źródeł punktowych odprowadzania ścieków.
- Liczba wydanych pozwoleń wodnoprawnych.
- Ilość wód podziemnych, dobrej jakości, zużyta w procesach produkcyjnych.
- Powierzchnia terenów chronionych przed zanieczyszczeniami antropogenicznymi.
- Jakość wody w kąpieliskach.

Ochrona powierzchni ziemi i gleb:

- Udział powierzchni terenów o glebach przydatnych do produkcji zdrowej żywności.
- Dostępność informacji o jakości gleb na terenie gminy i stopień znajomości tej kwestii wśród rolników.
- Powierzchnia terenów poddanych zabiegom agrotechnicznym i pracom rekultywacyjnym.

Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne:

- Liczba ludności poddana ponadnormatywnemu lub uciążliwemu oddziaływaniu hałasu.

- Tempo redukcji oddziaływania hałasu na mieszkańców.
- Ilość instalacji emitujących pola elektromagnetyczne o znaczących parametrach.

Tereny przemysłowe:

- Stopień wykorzystania istniejących terenów przemysłowych.
- Powierzchnia terenów przemysłowych poddanych pracom rekultywacyjnym.

Poważne awarie przemysłowe i drogowe:

- Liczba awarii o charakterze środowiskowym.

Edukacja ekologiczna:

- Liczba i nakład publikacji promujących walory przyrodnicze gminy oraz dotyczących ochrony środowiska.
- Długość szlaków turystycznych – pieszych, rowerowych. Ilość ścieżek dydaktycznych.
- Liczba zorganizowanych szkoleń i programów edukacyjnych i ich uczestników.
- Liczba szkół uczestniczących w konkursach związanych z ochroną środowiska.
- Liczba działań wspólnych z organizacjami ekologicznymi.
- Liczba osób korzystających z danych o środowisku i jego ochronie.
- Liczba bezrobotnych zatrudnionych przy pracach na rzecz środowiska.
- Stopień akceptacji społecznej przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska.
- Liczba rolników, którzy prowadzą gospodarstwa eko – i agroturystyczne lub inne o preferencjach ekologicznych.

Szczególnie ważnym dla oceny wdrażania „Programu ...” jest monitoring stanu środowiska prowadzony w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, będącego systemem pozyskiwania, gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji.

Odniesieniem winien być stan środowiska na koniec 2003 roku przedstawiany przez WIOŚ Kielce.

12. Literatura i wykorzystane materiały

1. Biskupska B. + zespół – Powiatowy plan gospodarki odpadami, Hydrogeotechnika, 2003 r.
2. Czajka K. + zespół – Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego. Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią. PAN Kielce 2003 r..
3. Giełżecka – Mądry D. – Analiza stanu i charakteru odpadów poeksploatacyjnych Gad A. i przemysłowych oraz określenie stopnia ich uciążliwości dla środowiska naturalnego w byłym województwie kieleckim. P.G. Kielce, 1998 r..
4. Jurasz F. – Kompleksowa gospodarka odpadami w gminie.
5. Jeleniogórskie Biuro Planowania i Projektowania – Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Masłów, 2000 r..

6. Kleczkowski A.S. (zesp.) – Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony. Skala 1: 500 000. Instytut Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej AGH, Kraków, 1990 r..
7. Kondracki J. – Geografia Regionalna Polski PWN, W-wa 2002 r..
8. Korzeń J. (zesp.) – Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Masłów, 2000 r..
9. Kwapisz B. (zesp.) – Plan gospodarki odpadami w Gminie Masłów, Kielkart, 2004 r..
10. Malinowski J. (red.) – Budowa geologiczna Polski T. VII. Hydrogeologia Wyd. Geol. W-wa 1991 r..
11. Stupnicka E. – Geologia regionalna Polski. Wyd. Geol.. W-wa 1981 r..
12. Województwo i gmina w europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 – model wdrażania sieci Natura 2000 w regionie świętokrzyskim – KTN; 2001 r..
13. Raport z wyników spisu powszechnego woj. świętokrzyskiego, 2003 r..
14. Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym. Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002 r..
15. Wizja terenu + materiały ankietowe.

Regulacje prawne w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami:

1. Ustawa z 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami).
2. Ustawa o odpadach (Dz. U. nr 62/2001, poz. 628 z późniejszymi zmianami) z dnia 27 kwietnia 2001 r..
3. Ustawa o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. nr 100, poz. 1085) z dnia 27 lipca 2001 r..
4. Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. nr 132/96, poz. 622 z późniejszymi zmianami) z dnia 13 września 1996 r..
5. Ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. nr 63, poz. 638) z dnia 11 maja 2001 r..
6. Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. nr 72, poz. 747 z późn. zm.) z dnia 7 czerwca 2001 r..

7. Ustawa o samorządzie gminnym (Dz. U. nr 16/90, poz. 95 z późniejszymi zmianami) z dnia 8 marca 1990 r..
8. Ustawa o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 7, poz. 78 z 2003 r.) z dnia 19 grudnia 2002 r..
9. Prawo geologiczne i górnicze z dnia 4 lutego 1994 r. (Dz. U. nr 27, poz. 96 z późniejszymi zmianami).
10. Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. nr 101, poz. 444 z późniejszymi zmianami).
11. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. nr 92, poz. 880)

12. Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. nr 80, poz. 717) z późniejszymi zmianami.
13. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku – Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229 z późniejszymi zmianami).
14. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 106, poz. 1002 z późn. zmianami).
15. Rozporządzenia wydane do ustaw.